

Pääluku 35

YMPÄRISTÖMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa: Ympäristöministeriö rakentaa kestävästä elinympäristöstä ja vihreää kasvua. Toiminnan strategiset painopisteet ovat: 1) Hiilinegatiivinen Suomi on pysäyttänyt luontokadon ja saastumisen, 2) Vihreä siirtymä on kasvun perusta, 3) Elinympäristöt ja uudet ratkaisut tukevat sujuvaa arkea kaikissa elämäntilanteissa ja 4) Yhteiskunnallinen päätöksenteko ohjaa vihreään siirtymään. Hallinnonala tekee läheistä yhteistyötä muiden hallinnonalojen ja sidosryhmien kanssa.

Ilmastonmuutoksen hillintä, sen vaikutukset ja luonnonvarojen rajallisuus muuttavat tuotanto- ja kulutusrakenteita. Lähtökohtana on luonnonvarojen säästäminen ja niiden hyödyntäminen materiaali- ja energiatehokkaasti. Pyrkimyksenä on materiaalien suljettu kierto, joka vähentää kasvihuonekaasupäästöjä ja jätettä eikä vaaranna luonnon ekosysteemipalveluja. Tarvitaan rakenteellisia muutoksia, ohjauskeinoja sekä kokeiluja, joilla edistetään vähähiilistä kiertoa ja biotaloutta sekä puhtaita ratkaisuja. Kansallisen tason ratkaisut palvelevat myös viennin edistämistä.

Ilmastonmuutoksen hillintä ja muutokseen sopeutuminen vuosiin 2030—2050 ulottuvien ilmasto- ja energiatavoitteiden saavuttamiseksi edellyttävät tehokkaita toimia. Suomi vaikuttaa siihen, että Pariisin sopimuksen toimeenpano ja muu ilmastoyhteistyö etenevät sovitulla tavalla sekä EU:ssa että YK:n ilmastopöytäkirjan puitteissa. Suomi osallistuu aktiivisesti EU:n vuoteen 2030 ulottuvan ilmasto- ja energiapaketin toimeenpanoon. Suomi tukee EU-komission suositusta asettaa päästöt ja poistumat kattava 90 %:n nettopäästövähennystavoite vuodelle 2040, millä varmistetaan 1,5 asteen tavoitteen mukaiset päästövähennykset. Kansallisella ilmastolalla varmistetaan kansallisesti riittävän kunnianhimoiset tavoitteet ja ilmastopolitiikan ennakoitavuus. Vuoteen 2035 ulottuvalla keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmalla edistetään päästövähennystoimien toteuttamista kustannustehokkaasti ja oikeudenmukaisesti.

Kunnianhimoisilla ilmastotavoitteilla luodaan uudenlaista kasvua ja markkinoita vähähiilille teknologioille ja ratkaisuille. Ilmastotavoitteiden toteutuminen edistetään konkreettisilla toimin ja vaikuttavalla ilmastopolitiikalla niin kansallisesti, EU-tasolla kuin kansainvälisiin sopimuksiin liittyen. Yhtenä ilmastopolitiikan painopisteenä on päästöjen vähentämisen ja hiiltä talteen ottavien ratkaisujen kiihtyvää kehitystä teollisuudessa ja energiantuotannossa. Kehittämällä Suomesta puhtaan energian edelläkävijä vauhditetaan investointipolitiikan lisäksi yhteiskunnan päästöjen vähentämistä. Kansallisen energia- ja ilmastopolitiikan tavoitteita toteutetaan vähentämällä päästöjä sekä lisäämällä puhtaan energian tuotantoa ja käyttöä. Luontaisten hiilinielujen lisäksi edistetään teknisten nielujen hyödyntämistä. Energiao-mavaraisuudella ja -huoltovarmuudella on aiempaa suurempi merkitys, mikä edellyttää panostusta maa- ja merituuliinvoimaan sekä aurinkoenergiaan.

Kansallisen ilmasto- ja energiapolitiikan tavoitteita toteutetaan vähentämällä rakennuksista ja asumisesta sekä liikenteestä aiheutuvaa energian käyttöä ja päästöjä sekä lisäämällä uusiutuvan energian tuotantoa ja käyttöä. Suunnataan rakentamista nykyisen yhdyskuntarakenteen osaksi tai sen läheisyyteen hyödyntäen olemassa olevaa infrastruktuuria. Energian omavaraisuudella ja huoltovarmuudella on aiempaa suurempi merkitys, mikä edellyttää panostusta maa- ja merituuliinvoimaan sekä aurinkoenergiaan. Yhdyskunnissa, erityisesti kaupunkiseuduilla, maankäyttöä, asuminen ja palveluja yhteensovitetaan siten, että eri toimintojen saavutettavuus paranee ja kestävien liikennemuotojen käyttö lisääntyy.

Suurissa kasvukeskuksissa, erityisesti pääkaupunkiseudulla, asuntojen riittävä tarjonta hillitsee vuokra- ja hintatason nousua. Kohtuullisilla asumiskustannuksilla on keskeinen merkitys elinkeinoelämän toimintaedellytysten sekä alueiden ja kansalaisten hyvinvoinnin turvaamisessa. Valtion ja suurten kaupunkiseutujen kumppanuutta jatketaan kaupunkikehityksessä maankäytön, asumisen ja liikenteen (MAL) sopimuksin.

Ympäristöministeriö jatkaa toimia rakennuskannan energiatehokkuuden parantamiseksi ja rakennuskannan elinkaaren hiilidioksidipäästöjen pienentämiseksi. Keskeiset toimet liittyvät rakennusten energiatehokkuusdirektiivin muutoksen toimeenpanoon sekä rakentamislain sisältämän uuden rakennuksen hiilijalanjäljen raja-arvo-ohjauksen to-

teuttamiseen. Rakentamisen kiertotaloutta tuetaan ottamalla käyttöön rakentamislain edellyttämä purkumateriaali- ja rakennusjätteselvitys sekä uusi purkumateriaali- ja rakennusjätetietojärjestelmä.

Yhden luukun mallissa, jota kohti edetään, asiointi ja lupien haku tapahtuu keskitetysti ja digitaalisesti yhden, toimivan ja käyttäjälähtöisen lupamenettelyn kautta. Ympäristölupakäsittely (lupa-, valvonta- ja ohjaustehtävät) kootaan juridisesti yhtenä viranomaisena toimivaan valtakunnalliseen kokonaisuuteen. Säädetään laki lupamenettelyistä. Investointien vaatimille kaavoitus-, rakennus-, ympäristö- ja vesilupamenettelyille sekä niitä koskevien valitusten käsittelylle määritetään tavoiteltavat käsittelyajat. Viranomaisten keskinäisiä valitusoikeuksia rajoitetaan. Selkiytetään ja yhteensovitetään YVA-menettelyä ja lupakäsittelyä.

Arvioidaan varovaisuusperiaatetta sekä sen tulkinnan vaikutuksia lupamääräyksiin ja lupien hyväksymiseen. Tarkastellaan mahdollisuutta palauttaa lupamääräysten tarkistamisen menettely osaksi lupamenettelyä. Selkeytetään lainsäädäntöä siten, että ympäristölupaharkinnassa voidaan rajatusti huomioida elinkeinonharjoittajan vapaaehtoiset kompensatiotoimet. Edistetään teollisuuspuistojen perustamista kevennetyllä lupamenettelyllä tinkimättä ympäristövaikutuksista. Selvitetään mahdollisuus teollisuuspuistokohtaisiin ympäristövaikutuskiintiöihin ja ennakkoluvitukseen.

Huolehditaan kansalaisten osallistumismahdollisuuksista ja oikeusturvasta. Huolehditaan ympäristövahinkorahastoa koskevan lainsäädännön toimeenpanosta. Toimeenpannaan valtakunnallista pilaantuneiden maa-alueiden riskienhallintastrategiaa ja edistetään etenkin maamassojen kiertotaloutta ja kestävä kunnostamista. Toteutetaan kansallista ilmansuojeluohjelmaa 2030. Huolehditaan EU:n teollisuuspäästädirektiivin ja teollisuuspäästöportaaliasetuksen toimeenpanosta.

Luonnon monimuotoisuuden, vesien- ja merensuojelun, luonnonvarojen kestävä käytön ja luonnon virkistyskäyttömahdollisuuksien sekä maisemanhoidon huomioonottamista päätöksenteossa edistetään laaja-alaisella yhteistyöllä niin kansallisesti, EU:n tasolla kuin globaalistikin.

Pinta- ja pohjavesien, haavoittuvan Saaristomeren sekä muun Itämeren hyvän tilan saavuttaminen ja ylläpito edellyttävät erityisesti näihin ympäristöihin kohdistuvien paineiden vähentämistä, ravinteiden ja haitallisten aineiden kuormituksen vähentämistä, näistä aiheutuvien riskien hallintaa sekä vesi- ja meriluonnon monimuotoisuuden suojelua. Vesien ja meren tilan parantamisen ohjelmalla (Ahti) vahvistetaan vuosille 2022—2027 päivitettyjen vesien- ja merenhoitosuunnitelmien toimeenpanoa ja edistetään ravinteiden kierrätystä sekä Saaristomeren tilan parantamista. Erityisesti toimia kohdennetaan Saaristomeren pilottialueille. Vaikuttavimpien toimien käyttöönottoa laajennetaan mm. maa- ja metsätaloudessa sekä rakennetussa ympäristössä. Ravinteiden kierrätyksen ratkaisuja kehitetään ravinnekuormituksen hillitsemiseksi, vesien rehevöitymisen vähentämiseksi ja ravinneomavaraisuuden lisäämiseksi. Pintavesien ja ympäristön kuormituksen ja vaarallisten aineiden kulkeutumisen vähentäminen edellyttävät valtioiden rajat ylittävää yhteistyötä. Myös Itämeren suojelu edellyttää kansainvälistä yhteistyötä ja Itämeren suojelun toimintaohjelman (HELCOM BSAP) yhteistä toimeenpanoa.

Luonnon monimuotoisuuden kato pysäytetään ja sen suotuisa tila turvataan ilmastoviisaasti vuoteen 2030 mennessä toimeenpanemalla uusi kansallinen luonnon monimuotoisuusstrategia ja toimintaohjelma, toteuttamalla Helmi-elin ympäristöohjelmaa, METSO-ohjelmaa sekä tehostamalla muita toimia lajien ja luontotyyppien suojelemiseksi. Toimien vaikuttavuuden lisäämiseksi toimeenpannaan uudistettua luonnonsuojelulainsäädäntöä ja valmistellaan METSO-ohjelmalle jatkokautta. Lisäksi kehitetään luontoarvomarkkinoita ja tuetaan yritysten työtä luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi. Vähennetään luonnon monimuotoisuuteen kohdistuvia paineita ja edistetään luonnonvarojen kestävä käyttöä sekä monimuotoisuuden huomioon ottavaa biotaloutta.

Alueidenkäytön suunnittelulla vastataan toimintaympäristön muutoksiin, joista keskeisiä ovat ilmastomuutoksen torjunta, uusiutuvan energian tarve ja huoltovarmuus, aluerakenteen erilaistuminen ja väestömuutokset, kaupunkiseutujen kasvu ja kaupungistuminen ja liikkumisen murros. Lainsäädäntöä uudistamalla sekä alueidenkäyttöä ja sen suunnittelua kehittämällä edistetään tarkoituksenmukaista maankäyttöä, hyvää elinympäristöä, kaavoituksen sujuvuutta, kaupunkien ja kuntien kasvua, riittävää asuntotuotantoa, alueiden elinvoimaisuutta, yritysten kilpailukykyä ja

Suomen houkuttelevuutta investointikohteena. Sään ääri-ilmiöt ja tulvariskit huomioidaan yhdyskuntarakenteen suunnittelussa ja toteutuksessa.

Digitalisaation avulla parannetaan alueidenkäytön suunnitteluun ja rakentamiseen liittyvien tietojen saatavuutta ja suunnittelun ymmärrettävyyttä sekä edistetään osallistumista ja tietoon perustuvaa päätöksentekoa. Keskeisenä keinona on rakennetun ympäristön tietojen kokoaminen yhteen kansallisesti yhteentoimivien palvelualustojen ja tietorakenteiden avulla.

Kiertotaloudella vahvistetaan Suomen raaka-aineomavaraisuutta ja talouden perustaa. Jätelainsäädäntöä kehitetään kiertotalouslainsäädännöksi hallitusohjelman ja EU-lainsäädännön toimeenpanemiseksi. Kiertotalouden tavoitteiden ja elinkaariajattelun edistämiseksi sekä markkinoiden kehittämiseksi toteutetaan kiertotalousohjelmaa mm. eri toimijoille suunnattu kiertotalouden strateginen green deal -sitoumus.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

	2023 toteutuma/arvio	2024 arvio	2025 arvio
Hiilinegatiivinen Suomi on pysäyttänyt luontokadon ja saastumisen			
— Helmi- ja Metso-ohjelmien edistyminen ympäristöministeriön hallinnonalalla, ohjelmien toimenpiteiden kokonaistavoitteesta keskimäärin saavutettu, %	63,1	66,3	68,4
— Suomen kasvihuonekaasupäästöjen kokonaispäästöt ilman maankäyttösektoria, Mt CO ₂ -ekv	43,6	41,4	39,3
Vihreä siirtymä on kasvun perusta			
— Materiaalien kiertotalousaste, %	4,5	5,5	6,0
— Uutta toimintaa ja toiminnan muutoksia koskevien ympäristönsuojelulain mukaisten lupa-asioiden mediaanikäsitelyaika, kk	10,5	10	10
— Ympäristöliiketoiminnan liikevaihto, milj. euroa	54 400	55 000	56 000
Elinympäristöt ja uudet ratkaisut tukevat sujuvaa arkea kaikissa elämäntilanteissa			
— Asuntoaloituksien määrä, kpl	20 000	20 000	25 000

Sukupuolten tasa-arvo

Ympäristöministeriön hallinnonalalla sukupuolten tasa-arvoa edistetään toimialalla säädös- ja informaatio-ohjauksen keinoin mm. rakennettua ympäristöä koskevassa ohjauksessa ja päätöksenteossa. Talousarvion määrärahoilla ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia sukupuolten tasa-arvoon.

Kestävä kehitys

Ympäristöministeriö edistää ilmastonmuutoksen hillintää, kiertotaloutta, luonnon monimuotoisuuden suojelua sekä kestävästä alueidenkäytöstä, rakentamista sekä hyvää elinympäristöä. Ympäristöministeriö edistää kohtuuhintaista vuokra-asuntotuotantoa ja parantaa eri väestöryhmien asunto-oloja.

Arvioidaan voimassa olevan lainsäädännön mukaisen määräaikaisen etusijamenettelyn ja muutoksenhakujen kiireellisen käsittelyn avulla saavutetut hyödyt puhtaan siirtymän hankkeille ja tehdään sen pohjalta tarvittavia lakimuutoksia.

Parhailleen valmisteltavassa keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmassa tarkastellaan taakanjakosektorilla tarvittavia toimia vuosien 2030 ja 2035 ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi. Lisäksi edistetään vuonna 2022 valmistuneen keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelman toimeenpanoa.

Vesien ja meren tilan parantamisen Ahti-ohjelmalla myös hillitään ilmastonmuutosta ja edistetään siihen sopeutumista, kestävä kiertotaloutta ja kaupunkikehitystä.

Ympäristöministeriö toteuttaa yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa strategista kiertotalousohjelmaa. Tavoitteena on muutos, jossa kiertotalous tehostaa luonnonvarojen käyttöä ja uudistaa Suomen taloutta..

Ympäristöministeriö torjuu luontokatoa mm. uudistetun luonnonsuojelulain, Helmi-elinympäristöohjelman ja METSO-ohjelman toimenpiteiden sekä muiden luontotyyppien ja lajien suojelutoimien avulla sekä kehittämällä luontoarvomarkkinoita.

Pääluokan valtuudet momenteittain (milj. euroa)

		2024 varsinainen talousarvio	2025 esitys
35.10.63	<i>Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot (siirtomääräraha 3 v)</i>		
	— myöntämisvaltuus	10	10

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2023—2025

	v. 2023 tilinpäätös 1000 €	v. 2024 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2025 esitys 1000 €	Muutos 2024—2025	
				1000 €	%
01. Ympäristöhallinnon toimet	75 168	84 310	84 559	249	0
01. Ympäristöministeriön toimet (siirtomääräraha 2 v)	34 088	36 164	36 282	118	0
04. Suomen ympäristökeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	26 599	33 136	34 052	916	3
(28.) Toimintameno säästö (siirtomääräraha 2 v)	—	—	—	—	0
29. Ympäristöministeriön hallinnonalan arvonnäköverot (arvonnäkömääräraha)	11 183	12 435	12 435	—	0
65. Avustukset järjestöille ja ympäristönhoitoon (siirtomääräraha 3 v)	3 298	2 575	1 790	-785	-30
10. Ympäristön- ja luonnonsuojelu	199 497	132 429	134 477	2 048	2
20. Ympäristövahinkojen ehkäiseminen ja jälkihoito (siirtomääräraha 3 v)	5 620	2 260	1 260	-1 000	-44
21. Eräät luonnonsuojelun menot (siirtomääräraha 3 v)	12 790	15 590	15 540	-50	0
22. Eräät ympäristömenot (siirtomääräraha 3 v)	11 615	7 120	4 310	-2 810	-39
23. Itämeren ja vesien suojelun edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	12 635	11 735	16 435	4 700	40
(31.) Avustukset kuntien ilmastosuunnitelmiin (siirtomääräraha 3 v)	2 631	—	—	—	0
52. Metsähallituksen julkiset hallinto- ja tehtävät (siirtomääräraha 3 v)	53 522	49 640	48 198	-1 442	-3

		v. 2023 tilinpäätös 1000 €	v. 2024 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2025 esitys 1000 €	Muutos 2024—2025	
					1000 €	%
(60.)	Siirto Öljysuojarahastoon (siirtomääräraha 3 v)	4 000	—	—	—	0
61.	Vesien- ja ympäristönhoidon tukeminen (siirtomääräraha 3 v)	47 892	6 292	6 042	-250	-4
63.	Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot (siirtomääräraha 3 v)	46 630	37 630	37 630	—	0
66.	Kansainvälisen yhteistyön jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)	2 162	2 162	2 062	-100	-5
67.	Siirto Ympäristövahinkorahastolle (siirtomääräraha 3 v)	—	—	3 000	3 000	0
20.	Yhdyskunnat, rakentaminen ja asuminen	98 315	26 166	30 566	4 400	17
01.	Asumisen rahoitus- ja kehittämisskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 170	6 216	6 136	-80	-1
(04.)	Rakennetun ympäristön digitaalisen rekisterin ja alustan luominen (siirtomääräraha 3 v)	2 300	3 000	—	-3 000	-100
(06.)	Vähähiilisen rakennetun ympäristön ohjelma (siirtomääräraha 3 v)	2 000	—	—	—	0
31.	Asumisneuvonnan kehittäminen ja laajentaminen (siirtomääräraha 3 v)	4 000	2 000	2 000	—	0
33.	Ohjelma pitkäaikaisasunnottomuuden poistamiseen (siirtomääräraha 3 v)	—	—	3 650	3 650	0
(34.)	Avustukset kuntien kiinteistöjen öljylämmityksestä luopumiseen (siirtomääräraha 3 v)	10 860	—	—	—	0
35.	Avustukset alueiden käytön ja rakentamisen digitalisaatioon (siirtomääräraha 3 v)	2 880	3 700	3 700	—	0
(37.)	Avustukset vihreää siirtymää tukevan rakentamisen toteuttamiseen (siirtomääräraha 3 v)	2 355	—	—	—	0
(52.)	Avustukset asuinrakennusten sähköisen liikenteen infrastruktuurin edistämiseen (siirtomääräraha 3 v)	18 500	—	—	—	0
(53.)	Avustukset työpaikkakiinteistöjen sähköisen liikenteen infrastruktuurin edistämiseen (siirtomääräraha 3 v)	1 000	—	—	—	0
(54.)	Avustukset asuntoyhteisöille takautuvasta hyvityksestä sähkö-	3 500	—	—	—	0

	v. 2023 tilinpäätös 1000 €	v. 2024 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2025 esitys 1000 €	Muutos 2024—2025	
				1000 €	%
keskuslämmitykseen (siirtomääräraha 3 v)					
55. Avustukset korjaustoimintaan (siirtomääräraha 3 v)	450	9 550	7 550	-2 000	-21
(56.) Avustukset asuinrakennusten öljy- ja kaasulämmityksestä luopumiseksi (siirtomääräraha 3 v)	40 600	—	—	—	0
60. Siirto Valtion asuntorahastoon	0	0	—	—	0
64. Avustukset rakennusperinnön hoitoon (siirtomääräraha 3 v)	1 700	1 700	1 700	—	0
95. InvestEU-ohjelman kansallinen rahoitusosuus (arviomääräraha)	—	—	5 830	5 830	0
Yhteensä	372 980	242 905	249 602	6 697	3
Henkilötyövuosien kokonaismäärä	1 055	1 038	973		

01. Ympäristöhallinnon toimintamenot

Selvitysosa: Ympäristöhallinto rakentaa kestävää elinympäristöä ja tukee vihreää kasvua sekä puhtaita ratkaisuja. Tavoitteena on parempi ympäristö tuleville sukupolville. Ympäristöstä, ympäristön tilan kehityksestä ja siihen vaikuttavista tekijöistä tuotetaan tietoa, arvioidaan vaihtoehtoisia kehityssuuntia ja kehitetään ratkaisuja kestäväin kehityksen ja kansalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi.

Toimintaa ja voimavaroja suunnataan strategisten linjausten mukaisesti. Säädösten ja toimenpiteiden vaikutusten arviointia kehitetään sekä muita lupa- ja viranomaismenettelyjä tehostetaan.

Ympäristöhallinnon henkilöstövoimavaroja johdetaan ja osaamista kehitetään suunnitelmallisesti tavoitteena säilyttää ympäristöhallinnon palvelukyky ja turvata henkilöstön motivaatio.

Ympäristöministeriö osallistuu valtion aluehallinnon strategiseen ohjaukseen ja uudistamiseen yhteistyössä sitä ohjaavien muiden ministeriöiden kanssa sekä huolehtii virastojen ympäristötehtävien toiminnallisesta ohjauksesta.

Aluehallintovirastojen ympäristölupatehtävien tulostavoitteet ja toimintamenot on budjetoitu valtiovarainministeriön pääluokkaan momentille 28.40.01. Ympäristöministeriö asettaa niihin alustavan tulostavoitteen: Vihreän siirtymän investointien lupamenettelyt vauhdittuvat.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimintamenot on budjetoitu työ- ja elinkeinoministeriön pääluokkaan momentille 32.01.02. Ympäristöministeriö asettaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille seuraavat alustavat tulostavoitteet tukemaan pääluokkaperusteluissa esitettyjä toimialan vaikuttavuustavoitteita:

- Hiilinegatiivinen Suomi on pysäyttänyt luontokadon ja saastumisen*
- Kasvihuonekaasujen päästöt vähentyneet suunnitelmien, ohjelmien, hankkeiden ja yhteistyön tuloksena
 - Vesienhoidon ja merenhoidon toimenpiteet ovat toteutuneet
 - Luonnon monimuotoisuus on vahvistunut sekä luonnonsuojelualueverkoston kattavuus ja kytkeytyneisyys parantunut

- Valtakunnallisen pilaantuneiden maa-alueiden riskienhallintastrategian tavoitteiden toteutumista ja kunnostamiso-
saamista on edistetty
- Päästöjä ympäristöön on vähennetty nollapäästötavoitteen mukaisesti ja ympäristöllisiä lupamenettelyjä sekä ris-
kinarviointiin perustuvaa valvontaa on tehostettu.

Vihreä siirtymä on kasvun perusta

- Puhtaan siirtymän hankkeita on edistetty ennakkollisuuden ja viranomaisyhteistyön kautta
- Jätealan lainsäädännön toimeenpanoa on tehostettu ja edistetty luonnonvarojen kestäväää käyttöä toteuttaen kierto-
talousohjelman, valtakunnallisen jätesuunnitelman ja muovitiekartan toimenpiteitä.

Elinympäristöt ja uudet ratkaisut tukevat sujuvaa arkea kaikissa elämäntilanteissa

- Yhdyskuntarakenteen eheys ja elinympäristön kestävyys sekä laatu ovat vahvistuneet
- Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat toteutuneet kaavoituksessa.

Yhteiskunnallinen päätöksenteko ohjaa vihreään siirtymään

- Puhtaan siirtymän investointien toteutus vauhdittuu.

Tunnuslukuja

Indikaattori	2023 toteutuma	2024 tavoite	2025 tavoite
METSO-alueiden suojelu, ha	4 434	3 000	3 000
Soiden suojelu, ha	5 903	5 000	5 000
Ympäristönsuojelun valvontatarkastukset, kpl	2 121	2 400	2 400
Valtion jätehuoltotyönä ja valtionavustusjärjestelmän kautta toteutetut pi- laantuneiden alueiden selvitykset, kpl	40	40	50
Valtion jätehuoltotyönä ja valtionavustusjärjestelmän kautta toteutetut pi- laantuneiden alueiden puhdistukset, kpl	15	10	10
KAJAK-kohteiden selvitykset ja seuranta	1	4	0
Palvelujen ja joukkoliikenteen järjestämistä tukeva taajamarakenne kau- punkiseuduilla (vähintään 20 as/ha alueella asuvan väestön osuus koko kaupunkiseudun väestöstä), %	64,6	64,6	64,6

01. Ympäristöministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 36 282 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös korvauksiin, joita suoritetaan Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle seuraavista EU-ase-
tuksiin ja EU-direktiiveihin perustuvista markkina-
valvontatehtävistä:

- 1) rakennustuotteet
- 2) rakennustuotteiden ekosuunnittelu ja energiamerkintä
- 3) rakennustuoteyhteyspisteen ylläpito.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) korvauksiin Ympäristömerkintä Suomi Oy:lle Euroopan unionin ympäristömerkin myöntämisjärjestelmän mukais-
ten tehtävien hoidosta, Tukesille korvauksiin CE-merkitsemättömien tuotteiden markkina-
valvonnasta sekä valtiona-

vustusten maksamiseen yliopistoille, korkeakouluille ja muille vastaaville tutkimustoimintaa harjoittaville yhteisöille tutkimustoimintaan sekä muiden siirtomenojen maksamiseen Metsähallituksen luontopalveluille yhteishankkeisiin.

2) EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen, hankekohtaisten Life-avustusten ja Life-hankkeiden valmisteluavustusten maksamiseen.

Määrärahasta on varattu 2 500 000 euroa lupamenettelyjen ja viranomaisuudistusten voimavaroihin (REPowerEU) osana elpymis- ja palautumissuunnitelmaa.

Selvitysosa: Ympäristöministeriö asettaa toiminnalleen seuraavat alustavat tulostavoitteet, jotka tukevat pääluo- kan perusteluissa asetettuja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteita.

Tulostavoitteet

Vaikuttavuustavoite	Toiminnallinen tulostavoite
1. Hiilinegatiivinen Suomi on pysäyttänyt luontokadon ja saastumisen	Ilmastonmuutoksen, luontokadon ja saastumisen keski- näiset riippuvuudet on tunnistettu ja ne ratkaistaan yh- dessä. Hiilineutraaliustavoite on saavutettu, Suomi on hiiline- gatiivinen. Ympäristöön, maaperään, ilmaan ja vesistöihin ei kul- keudu haitallisia päästöjä. Ympäristöriskit ovat hallin- nassa. Yhdyskuntien kehittäminen ehkäisee luontokatoa ja hil- litsee ilmastonmuutosta.
2. Vihreä siirtymä on kasvun perusta	Vihreän siirtymän ratkaisut ovat Suomen talouden vetu- ri. Vihreä siirtymä vahvistaa luontopääomaa ja huoltovar- muutta. Kiertotalous on talouden valtavirtaa, ja luonnonvaroja käytetään planeetan kantokyvyn mukaan. Kiinteistö- ja rakennusalan tuottavuutta parannetaan ja rakennusten elinkaari on vähähiilinen ja materiaaliteho- kas.
3. Elinympäristöt ja uudet ratkaisut tukevat sujuvaa arkea kaikissa elä- mäntilanteissa	Kunnat, kaupungit ja alueet luovat edellytykset kestä- välle elämäntavalle. Asuntoja on riittävästi erilaisille väestöryhmille ja ne vastaavat asukkaiden tarpeita. Rakennettu ympäristö tukee ihmisten hyvinvointia, luontosuhdetta ja sujuvaa arkea. Kestävien valintojen tekeminen on helppoa, houkuttele- vaa ja taloudellisesti kannustavaa.
4. Yhteiskunnallinen päätöksenteko ohjaa vihreään siirtymään	Lainsäädäntö ja hallinnon rakenteet tukevat kestävää muutosta. Yksityisen ja julkisen sektorin yhteistyö ohjaa pääomia ja vihreän siirtymän toimia. Ympäristötietoa ja digitalisaatiota hyödynnetään pää- töksenteossa tehokkaasti — tieto ohjaa vihreää siirty- mää ja kulutusvalintoja.

Vaikuttavuustavoite	Toiminnallinen tulostavoite
	Suomi vaikuttaa ennakoivasti ja tuloksellisesti EU:ssa ja kansainvälisesti. Oikeudenmukaista siirtymää valmistellaan vuorovaikutuksessa kansalaisyhteiskunnan sekä sidosryhmien kanssa.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2023 toteutuma	2024 varsinainen talousarvio	2025 esitys
Bruttomenot	38 457	43 064	37 282
Bruttotulot	1 061	1 000	1 000
Nettomenot	37 396	42 064	36 282
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	20 707		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	19 722		

Määrärahan käytöstä arvioidaan kulutusmenojen osuudeksi 34 182 000 euroa ja siirtomenojen osuudeksi 900 000 euroa.

Määrärahasta käytetään 2 500 000 euroa ympäristöluvituksen vauhdittamiseen liittyviin toimiin ja yhden luukun palvelut -kokonaisuuden kehittämiseen sekä ympäristöllisten tietovarantojen digitalisaatiohankkeeseen (REPowerEU) osana elpymis- ja palautumissuunnitelmaa.

Määrärahasta käytetään tutkimus- ja kehittämistoimintaan arviolta 4 000 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Jätelain 2. vaiheen toimeenpano, siirto momentille 32.01.02	35
Jätelain 2. vaiheen toimeenpanorahoituksen muutos	-35
Kansainvälisten vesiasioiden koordinaattori (siirto momentille 24.01.01)	20
Laki ympäristövahinkorahastosta, toimeenpano	-195
Ohjelma pitkäaikaisasunnottomuuden poistamiseen (HO 2023)	350
Purkumateriaali- ja rakennusjäteteksterin määrärahan tarkennus	-70
Rakennuslain uudistus, purkumateriaali- ja rakennusjätetietokannan ylläpito	-180
Rakennusten energiatehokkuusdirektiivin (EPBD) toimeenpano	1 000
REPowerEU T&K-skenaariot	-600
REPowerEU YLP	-500
REPowerEU YTY-digi	200
Suomen EU-edustuston ympäristöasiantuntijoiden palkkaluokat (siirto momentille 24.01.01)	-34
Terveet tilat 2028 periaatepäätöksen kumoaminen	-500
Tuottavuuden parantaminen ympäristölupa- ja valvontamenettelyjen digitalisaatiota kehittämällä -hanke (LUVAKE) (v. 2023 rahoitus) (siirto momentille 28.70.20)	1 200
Tuottavuuden parantaminen ympäristölupa- ja valvontamenettelyjen digitalisaatiota kehittämällä -hanke (LUVAKE) (v. 2024 rahoitus) (siirto momentilta 28.70.20)	-62
Palkkausten tarkistukset	85

Toimintamenoäästö (Lisätoimet 2024)	-400
Tuottavuustoimenpiteet (HO 2023)	-60
Tasomuutos	-136
Yhteensä	118

Määräraha on osittain kehyksen ulkopuolinen.

2025 talousarvio	36 282 000
2024 II lisätalousarvio	1 136 000
2024 talousarvio	36 164 000
2023 tilinpäätös	34 088 000

04. Suomen ympäristökeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 34 052 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen
- 2) yhteisrahoitteisessa toiminnassa ja yhteistoiminnassa hankkeiden rahoittajien rahoitusosuuksiin sisältyvien siirtomenojen maksamiseen
- 3) virastojen ja laitosten osallistumisesta kehitysyhteistyöhön annetussa laissa (382/1989) tarkoitettujen hankkeiden toteuttamiseksi määrärahan siirtoon ulkomaille vähäisten rahoitusennakoiden maksamiseen kehitysyhteistyön kohdalle.

Määrärahasta on varattu 4 190 000 euroa lupamenettelyjen ja viranomaisuudistusten voimavaroihin (REPowerEU) osana elpymis- ja palautumissuunnitelmaa.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Suomen ympäristökeskus (Syke) kehittää uutta tietoa ja uusia ratkaisumalleja kestävä kehityksen edistämiseksi valtioneuvoston, muun julkisen hallinnon ja elinkeinoelämän käyttöön. Ratkaisujen pohjaksi Syke tuottaa tietoa ympäristöstä, sen tilan kehityksestä ja siihen vaikuttavista tekijöistä sekä arvioi vaihtoehtoisia kehityssuuntia. Syke huolehtii myös useista EU-lainsäädännön ja kansainvälisten sopimusten edellyttämistä raportoinneista sekä hoitaa eräitä ympäristövalvonnan ja muita viranomaistehtäviä.

Syke hoitaa myös maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluvia vesivarojen käytön ja hoidon tehtäviä. Syken toimintamenoista näihin tehtäviin kohdennetaan n. 1 500 000 euroa. Syken toimintamenoäärärahää arvioidaan käytettävän näihin tehtäviin n. 20 henkilötyövuoden ja erillisrahoitusta n. 16 henkilötyövuoden kustannusten kattamiseen. Muutokset tarkennetaan yhteisen suunnittelun kautta.

Syke keskittyy kansallisesti Agenda 2030:n toimeenpanossa erityisesti Hiilineutraali ja resurssiviisas Suomi -tavoitteen edistämiseen.

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Suomen ympäristökeskuksen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tulostavoitteet kiinnittyvät suoraan ympäristöministeriön hallinnonalan vaikuttavuustavoitteisiin, joiden toteutumiseen Syke vaikuttaa tuottamalla ja välittämällä uutta tietoa sekä uusia ratkaisumalleja. Tiedon keskeisiä käyttäjiä ovat valtioneuvosto, aluehallinto, kunnat, maakuntien liitot, elinkeinoelämä, tiedotusvälineet, kansalaisjärjestöt sekä yksityiset kansalaiset.

Vaikuttavuustavoitteet ovat:

- 1) Hiilinegatiivinen Suomi on pysäyttänyt luontokadon ja saastumisen
- 2) Vihreä siirtymä on kasvun perusta
- 3) Elinympäristöt ja uudet ratkaisut tukevat sujuvaa arkea kaikissa elämäntilanteissa
- 4) Yhteiskunnallinen päätöksenteko ohjaa vihreään siirtymään.

Toiminnallinen tuloksellisuus
Ympäristöministeriö asettaa Suomen ympäristökeskuksen toiminnalliselle tuloksellisuudelle seuraavat tulostavoitteet:

Tuloksellisuusmittarit	2023 toteutuma	2024 arvio	2025 tavoite
Vertaisarviodut tieteelliset artikkelit/T&K-htv	0,63	0,8	1,0
Ammattiyhteisöille suunnatut artikkelit ja blogit/htv	0,26	0,35	0,40
Julkaisut/htv	0,9	1,1	1,1
Julkisoikeudellisen maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus (%)	94	95	100
Liiketaloudellisen toiminnan kustannusvastaavuus (%)	104	105	105
<i>Tutkimuksen ja asiantuntijatyön laatu</i>			
Vertaisarviodut tieteelliset artikkelit (kpl)	222	250	290
Julkaisuiden tieteellinen vaikuttavuus (TOP 10 -viittausindeksi)	1,56	1,55	1,45
Tieteellisten julkaisuiden laatu (tasolle JUFO2 ja JUFO3 luokiteltujen artikkeleiden osuus, %)	53	50	50
Ammattiyhteisölle suunnatut artikkelit (kpl)	175	200	220
<i>Dataa, aineistot ja sähköiset palvelut</i>			
Verkkosivuvierailujen määrä			
— syke.fi (1 000 kpl/v)			Tavoitetaso määritellään myöhemmin
	0,45	0,5	
— temaattiset verkkosivut yhteensä: ymparisto.fi, itameri.fi, vesi.fi (1 000 kpl/a)			Tavoitetaso määritellään myöhemmin
	3,23	3,33	
Paikkatietoaineistojen rajapintojen käyttömäärä (milj. kpl)			Tavoitetaso määritellään myöhemmin
	243	Uudistettu laskentatapa — ei vielä arviota	
<i>Palvelukyvykkyys</i>			
Tyytyväisyys Syken palvelukykyyn kokonaisuutena (YM, MMM, ELYt)	3,5/5	(mitataan kahden vuoden välein)	3,5/5
Tyytyväisyys Syken asiantuntijatukeen (YM, MMM, ELYt)	3,0/5	(mitataan kahden vuoden välein)	3,5/5

Voimavarojen hallinta
Syken kokonaishenkilötyövuosien arvioidaan olevan 660 vuonna 2025. Toimintamenomomentin suoralla budjettirahoituksella palkatun henkilöstön määrä vastaa 270 henkilötyövuotta. Henkilöstön kokonaismäärä riippuu ensisijaisesti ulkopuolisen rahoituksen kehittymisestä. Henkilöstövoimavaroja kohdennetaan strategisten tavoitteiden sekä käytävissä olevan rahoituksen mukaisesti.

Suomen ympäristökeskuksen henkilötyövuodet vuosina 2023—2025

	2023 toteutuma	2024 arvio	2025 arvio
Henkilötyön määrä (htv)	682	680	660

Syken tuloarvio vuodelle 2025 on 44,0 milj. euroa. Tuotoista 5,3 milj. euroa kertyy maksuperustelain mukaisen mahdollisen toiminnan tuloista, joista vientitoiminnan osuudeksi arvioidaan noin kolmannes.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2023 toteutuma	2024 varsinainen talousarvio	2025 esitys
Bruttomenot	74 011	77 136	75 000
Bruttotulot	47 264	44 000	40 948
Nettomenot	26 747	33 136	34 052
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	4 383		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	4 235		

Yhteistoiminnan kustannusten korvauksia kertynee 15 milj. euroa ja yhteisrahoitteisen toiminnan tuottoja 20,5 milj. euroa. EU:n osuus yhteistoiminnan kustannusten korvauksista on 8,0 milj. euroa ja yhteisrahoitteisen toiminnan tuotoista 0,2 milj. euroa.

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2023 toteutuma	2024 varsinainen talousarvio	2025 esitys
Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot			
— muilta valtion virastoilta saatava rahoitus	15 996	11 000	10 000
— EU:lta saatava rahoitus	5 498	7 500	8 000
— muu valtionhallinnon ulkopuolinen rahoitus	23 418	2 000	1 800
Tuotot yhteensä	23 418	20 500	19 800
Hankkeiden kokonaiskustannukset	33 301	31 538	31 000
Omarahoitusosuus (tuotot - kustannukset)	9 882	11 038	11 200
Omarahoitusosuus, %	30	35	36

Yhteisrahoitteisten hankkeiden kustannusvastaavuus vaihtelee hanketyypeittäin ja määräytyy eri rahoittajatahojen rahoitusehtojen mukaan. Syken yhteisrahoitteisen toiminnan laajuuteen vaikuttaa vuonna 2023 tehty tarkennus valtion sisäisen rahoituksen jakautumisesta yhteisrahoitteisen toiminnan ja yhteistoiminnan kustannusten korvausten välillä.

Määrärahan käytöstä arvioidaan kulutusmenojen osuudeksi 33 952 000 euroa ja siirtomenojen osuudeksi 100 000 euroa.

Määrärahasta käytetään arviolta 20 400 000 euroa tutkimus- ja kehittämistoimintaan. Arvioon sisältyy REPowerEU -rahoituksella toteutettava hanke, 4 110 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Rakennuslain uudistus, purkumateriaali- ja rakennusjätetietokannan ylläpito	180
REPowerEU T&K	90
RYTJ ylläpito	1 800
Siirto momentille 35.01.04 EU:n rahoittamien T&K-hankkeiden kansalliseen vastinrahoitukseen	-1 589
Tutkimuslaitosten post doc -ohjelma	450
Ympäristötiedon tiedonhallinnan kokonaisuus	250
Palkkausten tarkistukset	65
Tuottavuustoimenpiteet (HO 2023)	-330
Yhteensä	916

Määräraha on osittain kehyksen ulkopuolinen.

2025 talousarvio	34 052 000
2024 II lisätalousarvio	300 000
2024 talousarvio	33 136 000
2023 tilinpäätös	26 599 000

(28.) Toimintameno säästö (siirtomääräraha 2 v)

29. Ympäristöministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 12 435 000 euroa.

Selvitysosa:

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2025 talousarvio	12 435 000
2024 talousarvio	12 435 000
2023 tilinpäätös	11 182 523

65. Avustukset järjestöille ja ympäristönhoitoon (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 790 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) avustuksiin valtakunnallisille luonnonsuojelu- ja ympäristöjärjestöille
- 2) avustuksiin valtakunnallisille asunto- ja rakennusalan järjestöille
- 3) saariston kehityksen edistämiseksi annetun lain (494/1981) 12 §:n mukaisesti avustuksiin saariston ympäristönhoitoa edistäviin hankkeisiin
- 4) saaristoalueiden ja tunturialueiden jätehuoltoa edistävän toiminnan tukemiseen
- 5) avustuksiin ympäristövahinkojen torjuntaan liittyvään vapaaehtoistyöhön
- 6) kestävästä kehityksestä, kulttuuriympäristön vaalimisesta sekä muuta ympäristökasvatusta ja -valistusta edistävien valtakunnallisesti ja alueellisesti merkittävien projektiluonteisten hankkeiden tukemiseen.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään yleisavustuksiin valtakunnallisille luonnonsuojelu- ja ympäristöjärjestöille sekä valtakunnallisille asunto- ja rakennusalan järjestöille niiden perustoimintaan. Määrärahalla tuetaan myös saariston ympäristönhoitoa, saaristoalueiden ja tunturialueiden jätehuoltoa sekä ympäristövahinkojen torjuntaa. Lisäksi määrärahalla tuetaan kestävää kehitystä, kulttuuriympäristön vaalimista sekä muuta ympäristökasvatusta ja -valistusta edistäviä valtakunnallisesti ja alueellisesti merkittäviä hankkeita. Harkinnassa huomioidaan avustuksen tarpeellisuus toiminnan laatuun ja laajuuteen sekä yhteisön talouteen ja muihin tukiin nähden.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Metsästäjäliitto ry	-150
Pidä Saaristo Siistinä ry	-235
Toimintamenosäästö (Lisätoimet 2024)	-400
Yhteensä	-785
2025 talousarvio	1 790 000
2024 talousarvio	2 575 000
2023 tilinpäätös	3 298 000

10. Ympäristön- ja luonnonsuojelu

Selvitysosa: Lukuun on budjetoitu ympäristön- ja luonnonsuojelua edistävään toimintaan hallinnonalalla ja ympäristötehtäviä aluehallinnossa hoitavissa virastoissa pääosin käytettävät määrärahat.

Hiilinegatiivinen Suomi on pysäyttänyt luontokadon ja saastumisen
Itämeren ja vesien suojelua ohjaavat kuuden vuoden välein tarkistettavat vesien- ja merenhoidon suunnitelmat, monikansalliset ympäristösopimukset ja näiden sekä muiden kansainvälisten tahojen sitoumukset. Tavoitteena on saavuttaa ja ylläpitää pinta- ja pohjavesien sekä meriympäristön hyvä tila. Saaristomeren osalta tavoitteena on saada alueen maatalouden ravinnekuormitus pois Itämeren suojelukomissio HELCOMin pahimpien kuormittajien hot spot -listalta. Suunnitelmien ja sitoumuksien toimeenpanoa vahvistetaan vesien ja meren tilan parantamisen Ahti-ohjelman toteutuksella. Tavoitteena on hallituskaudella 2023—2027 saada ravinnekuormitus kuriin, maan rakenne kuntoon, haitta-aineet hallintaan sekä resurssit talteen ja käyttöön ravinteiden kierrätyksen edistämiseksi ja huoltovarmuuden turvaamiseksi. Jatketaan vedenalaisen meriluonnon inventointeja (Velmu) Itämeren suojelutoimien kohdentamiseksi ja luonnonvarojen kestäväen käytön ohjaamiseksi. Jatketaan yhteistyötä HELCOMin Itämeren suojelun toimintaohjelman (BSAP) ja EU:n Itämeren alueen strategian toimeenpanemiseksi. Lisäksi vesien- ja merenhoidon tiedonhallintaa uudistetaan.

Ympäristölupien ja ympäristöllisten arviointien käsittelyä tehostetaan. Tavoitteena on, että investointihankkeiden ympäristöä koskevat lupa- ja arviointimenettelyt etenevät sujuvasti ympäristönsuojelun korkeasta tasosta tinkimättä. Päästöjä ympäristöön vähennetään nollapäästötavoitteen mukaisesti.

Pilaantuneiden riskikohteiksi luokiteltavien maa-alueiden selvityksiä ja puhdistuksia edistetään valtakunnallisen tutkimus- ja kunnostusohjelman mukaisesti. Kiireellisiä isännättömiä kohteita kunnostetaan pilaantuneiden alueiden puhdistamiseen osoitetuilla määrärahoilla. Jatketaan mainitun määrärahan puitteissa myös käytöstä poistettujen ja hylättyjen vakavaa ympäristön pilaantumista tai ympäristölle tai terveydelle mahdollista vaaraa aiheuttavien kaivannaisjätteiden jätealueiden (KAJAK) tarkempia kohdetutkimuksia, riskinarviointeja sekä vastuuselvityksiä.

Varaudutaan merkittäviin ympäristö- ja kemikaaliturvallisuusriskeihin. Turvataan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten yhteisen, alueellisesti hoidettavan ympäristövahinkopäivystyksen toiminta. Valmistellaan uutta lainsäädäntöä öljy- ja kemikaalivahinkojen torjunnan jälkeisistä jälkitoimista (jälkitorjunta). Ympäristövahinkorahasto aloittaa toimintansa vuodesta 2025 alkaen toissijaisena ympäristövastuujärjestelmänä.

Ilman epäpuhtauksista aiheutuvia ympäristö- ja terveyshaittoja vähennetään. Jatketaan kansallisen ilmansuojeluohjelman 2030 toimeenpanoa.

Vaikutetaan EU:n kemikaalistrategian aloitteiden valmisteluun ja valmistaudutaan niiden kansalliseen täytäntöönpanoon. Toteutetaan kansallista kemikaaliohjelmaa.

Ilmastomuutoksen hillintä ja muutokseen sopeutuminen vuosien 2030—2050 ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi edellyttävät tehokkaita toimia kaikilla sektoreilla. Vaikutetaan aktiivisesti Pariisin ilmastopöytäkirjan 1,5 asteen tavoitteen mukaiseen toimeenpanoon ja muuhun kansainväliseen ilmastoyhteistyöhön. Osallistutaan aktiivisesti EU:n 2030 ilmasto- ja energialainsäädännön toimeenpanoon, tuetaan komission suositusta asettaa EU:lle päästöt ja poistumat kattava 90 %:n nettopäästövähennystavoite vuodelle 2040 ja edistetään EU:n 2050 ilmastoneutraaliustavoitetta. Korostetaan, että toimeenpanon pääpainon tulisi olla kustannustehokkaissa päästövähennyksissä, jäsenmaiden päästövähennysvelvoitteiden välisten erojen kaventua merkittävästi tai poistua vuoteen 2040 mennessä, ja ydinenergian tulisi säilyä osana energiapalettia sekä tulisi luoda kannustimia teknisten nielujen käyttöönnotolle. Lisäksi toimeenpanossa huomioitava maankäyttösektorin nykytilanne ja epävarmuudet sekä maatalouden haasteet ja sen ensisijainen ruoantuotantotehtävä.

Päivitetyllä ilmastolailla on vahvempi ohjausvaikutus. Ilmastolain edellyttämää uutta keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmaa (KAISU) valmistellaan ja nykyisen KAISU:n toimeenpanoa edistetään; KAISU:n kustannustehokkailla ja vaikuttavilla toimenpiteillä tavoitellaan osaltaan hiilineutraalia Suomea vuonna 2035. Suomen ilmastopolitiikan tavoitteiden toteutumisesta ja toimista raportoidaan eduskunnalle ilmastolain mukaisesti.

Ilmastotoimien kustannustehokkuus sekä EU- ja kansainvälinen vaikuttaminen edellyttävät tuekseen tutkittua tietoa. Tuetaan ilmastopolitiikan suunnittelua ja päätöksentekoa kansallisen ilmastopaneelin avulla. Ilmastopaneeli edistää tieteen ja politiikan välistä vuoropuhelua. Se tuottaa, koostaa ja erittelee tieteellistä tietoa ja tunnistaa tietotarpeita ilmastomuutoksen hillitsemisestä ja siihen sopeutumisesta. Paneeli tukee päätöksentekoa myös antamalla lausuntoja ilmastopolitiikan asiakirjoista.

Kehitetään yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa tapoja edesauttaa vähähiilisiä ja energiatehokkaita ratkaisuja sekä innovaatioita julkisella sektorilla sekä kuluttajavalinnoissa.

Jatketaan johdonmukaista kansallista ja EU-työtä kiertotalousmurroksen toteuttamiseksi. Kiertotalous tuo ratkaisuja niin ilmastomuutoksen, luonnonvarojen tuhlaamisen kuin luontokadon hillintään.

Jatketaan toimenpiteitä luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen pysäyttämiseksi. Edistetään vuonna 2023 voimaan tulleen uuden luonnonsuojelulain toimeenpanoa ja ohjeistusta. Edistetään vapaaehtoisen ekologisen kompensoinnin ja luonnonarvomarkkinoiden käyttöönottoa.

Käynnistetään YK:n luonnon monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen ja EU:n biodiversiteettistrategian pohjalta laadittavan Suomen luonnon monimuotoisuusstrategian ja toimintaohjelman toimeenpano. Luonnonsuojelualueverkostoa täydennetään jatkamalla yksityisomistuksessa olevien alueiden hankintaa ja korvausmenettelyjä etenkin osana Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman (METSO) toteutusta sekä EU:n vanhojen ja luonnontilaisten metsien suojelun sitoumusta. METSO-ohjelmalle laaditaan vuodesta 2026 alkava jatkokausi.

Jatketaan Helmi-elin ympäristöohjelman 2021—2030 toimeenpanoa hallitusohjelman ja valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti suojelemalla ja ennallistamalla soita, kunnostamalla ja hoitamalla uhanalaisia luontotyyppisiä kuten perinnebiotooppeja, lintukosteikkoja, rantoja, pienvesiä, lehtoja ja muita metsäisiä ympäristöjä. Jatketaan uudistetun luonnonsuojelulain mukaisten suojeltujen ja tiukasti suojeltujen luontotyyppien inventointia, suojelupäätösten valmistelua ja maanomistajien tiedottamista tiukasti suojelluista luontotyypeistä. Lisäksi parannetaan luontotiedon laatua ja sen saatavuutta luontotyyppi- ja lajistoinventointien, seurannan sekä tiedonhallinnan kehittämisen avulla. Kohdennetaan suojelutoimet Suomen luonnon keskeisten uhkien torjumiseksi ja viestitään tuloksista aktiivisesti.

Luonnonsuojelulain mukaisten maisemanhoitoalueiden valmistelua ja kansallisten kaupunkipuistojen verkoston kehittämistä jatketaan.

Lajien suojelua toteutetaan mm. turvaamalla ja hoitamalla uhanalaisten ja kiireellisesti suojeltavien lajien sekä luonnonsuojeludirektiivien lajien esiintymispaikkoja sekä täydentämällä tietopohjaa lajien esiintymisestä ja populaatioiden nykytilasta.

Luontopolitiikan suunnittelua ja päätöksentekoa tuetaan Suomen luontopaneelin avulla.

Vihreä siirtymä on kasvun perusta

Jatketaan toimia kiertotalouteen siirtymiseksi mm. Kiertotalousohjelman, muovitiekartan ja valtakunnallisen jätesuunnitelman toimia sekä kansallista green deal -sitoumusta toteuttamalla, lainsäädäntöä ja vapaaehtoisia sopimuksia kehittämällä, hyödyntämällä ja kehittämällä sähköisiä alustoja ja tietojärjestelmiä sekä toteuttamalla kokeiluja. Tavoitteena on vähentää uusiutumattomien luonnonvarojen kulutusta, kaksinkertaistaa resurssituottavuus sekä kaksinkertaistaa materiaalien kiertotalousaste vuoteen 2035 mennessä. Toimilla vähennetään kasvihuonekaasupäästöjä, luonnonvarojen kulutusta ja jätteiden syntyä sekä hillitään luontokatoa.

Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien toiminnalliset tavoitteet on asetettu momentin 35.10.52 perusteluissa.

Eräiden luonnon- ja ympäristönsuojelun kohteiden jakautuminen momenteittain (1 000 euroa)

	Metso	Helmi	Vedet	Ilmasto	Kiertotalous	Maaperä
35.10.21 Eräät luonnonsuojelun menot (siirtomääräraha 3 v)	480	12 000				
35.10.22 Eräät ympäristömenot (siirtomääräraha 3 v)				1 260	520	1 250
35.10.23 Itämeren ja vesien suojelun edistäminen (siirtomääräraha 3 v)			11 635			
35.10.52 Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät (siirtomääräraha 3 v)		4 000				
35.10.61 Vesien- ja ympäristönhoidon tukeminen (siirtomääräraha 3 v)			4 521			1 521
35.10.63 Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot (siirtomääräraha 3 v)	19 630	5 000				
Yhteensä	20 110	21 000	16 156	1 260	520	2 771

20. Ympäristövahinkojen ehkäiseminen ja jälkihoito (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 260 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) ympäristövahinkojen ehkäisemisestä, rajoittamisesta ja torjunnan järjestämisestä, näihin toimiin välittömästi liittyvistä tutkimuksista ja selvityksistä sekä avustusten takaisinperinnästä johtuvista oikeudenkäynneistä ja konkurssinnettelyistä aiheutuviin menoihin

2) menoihin, jotka aiheutuvat toimivaltaiselle viranomaiselle siitä, että laittomasti tehtyjen kansainvälisten jätesiirojen jätteet palautetaan tai käsitellään asianmukaisesti, eikä kaikkia kustannuksia saada heti perityksi aiheuttajalta

3) menoihin, jotka liittyvät ympäristövahingon seurauksena likaantuneiden eläinten hoitamiseen varautumiseen öljy- ja kemikaalionnettomuuksien yhteydessä

4) menoihin, jotka aiheutuvat ympäristövahingon vaaraa aiheuttavien hylkyjen seurannasta, saneerauksien valmistelusta ja saneerauksesta

5) enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamiseen

6) alueellisen ympäristövahinkopäivystyksen järjestämisestä aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään menoihin, jotka aiheutuvat valtiolle ympäristövahinkojen ehkäisemisestä, rajoittamisesta ja jälkitoimista ympäristön pilaantumisesta tai muusta haitallisesta muuttumisesta johtuvissa vaaratilanteissa. Viranomaisten tarve toimia koskee erityisesti maksukyvyttömyystilanteita ja tilanteita, joissa vastuutaho on tuntematon tai tavoittamattomissa. Viranomaiselle aiheutuvat kustannukset ovat tapauskohtaisia ja vaikeasti ennakoitavia. Kustannusten takaisinperintä laissa määritellyltä vastuutaholta voi asian luonteen vuoksi olla vaikea toteuttaa.

Määrärahaa käytetään menoihin, jotka aiheutuvat ympäristövahingon vaaraa aiheuttavien hylkyjen seurantaan ja saneerauksien valmisteluun sekä ympäristövahingon seurauksena likaantuneiden eläinten hoitamiseen varautumiseen. Itämeressä makaavien ympäristövahingon vaaraa aiheuttavien hylkyjen seurantaan ja saneerauksen järjestämiseen sekä ympäristövahingon yhteydessä likaantuneiden eläinten hoitoon varautumisesta vastaa Suomen ympäristökeskus, jolle aiheutuvia kuluja korvataan määrärahasta.

Menot, jotka aiheutuvat laittomien kansainvälisten jätesiirottojen palauttamisesta toimivaltaiselle viranomaiselle, peritään takaisin jätteen viejältä ja tuloutetaan momentille 12.35.99. Korvauksia arvioidaan saatavan 150 000 euroa.

Määrärahaa käytetään menoihin, jotka aiheutuvat alueellisen ympäristövahinkopäivystyksen järjestämisestä. Menoihin on käytettävissä 100 000 euroa vuosittain. Määräraha on tarkoitettu ympäristövahinkopäivystyksen aiheuttamiin kustannuksiin, joita ovat päivystäjille maksettavat korvaukset, päivystyksen puhelinkulut, päivystykseen liittyvät koulutuskulut sekä arviointikulut.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Toimintamenosäästö (Lisätoimet 2024)	-500
Tasomuutos	-500
Yhteensä	-1 000
2025 talousarvio	1 260 000
2024 talousarvio	2 260 000
2023 tilinpäätös	5 620 000

21. Eräät luonnonsuojelun menot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 15 540 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Helmi-elinympäristöohjelman toimeenpanoon sekä luonnonsuojelulain luontotyyppien, yksityisten luonnonsuojelun alueiden ja muiden luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden inventointiin, merkintään ja hoitoon ja hoidon tukemiseen sekä maisemanhoitoalueiden valmisteluun ja hoitoon

2) Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman (METSO) toimeenpanon ja metsien suojelun edistämiseen

3) uhanalaisten eliölajien seurantaan, suojeluun ja hoitoon sekä niihin liittyvien työryhmien toimintaan, rauhoitettujen lajien aiheuttamien vahinkojen ehkäisemiseen, EU:n CITES-asetuksen edellyttämiin kansallisen tieteellisen vi-

ranomaisen tehtäviin sekä rauhoitettujen vahingoittuneiden luonnonvaraisten eläinten ja CITES-asetuksen edellyttämän eläinten hoidon järjestämiseen

4) luonnonsuojelusuunnitteluun ja maa-aineslain soveltamiseen liittyvään suunnitteluun ja kunnostamiseen

5) kohtiin 1)—4) liittyen enintään 110 henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamisesta aiheutuviin kuluihin

6) Suomen Luontopaneelin toiminnan rahoitukseen

7) EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää kohdissa 1)—3) myös avustusten ja muiden tukien maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään luonnonsuojelualueiden, Natura-verkoston, uhanalaisten eliölajien ja luontotyyppien inventointiin, hoitoon ja seurantaan. Lisäksi määrärahalla tehostetaan luonnonsuojelun toteutusta kuten METSO-ohjelmaa ja Helmi-ohjelman soidensuojelua muun muassa määräaikaisella henkilöstöllä, viestinnällä ja kohdetarjontaa lisäävillä hankkeilla. Lisäksi voidaan hankkia luonnonsuojelun kehittämiseksi tarvittavat selvitykset. Määrärahalla toimeenpannaan myös lajiensuojelun toimintaohjelmaa ja pölyttjästrategiaa.

Määrärahasta pääosa käytetään Helmi-elinympäristöohjelman toimeenpanoon. Ohjelmalla suojellaan, kunnostetaan ja hoidetaan etenkin soiden, arvokkaiden lintuvesien, perinnebiotooppien, pienvesien, rantojen ja metsäisten elinympäristöjen heikentyneitä kohteita ja parannetaan uhanalaisten luontotyyppien ja lajien suojelutasoa. Ohjelman puitteissa parannetaan luontotiedon laatua, kattavuutta ja saatavuutta.

Lisäksi määrärahalla voidaan rekrytoida määräaikaista henkilöstöä ja hankkia luonnonsuojelun kehittämiseksi tarvittavat selvitykset.

Määrärahan käytöstä arvioidaan kulutusmenojen osuudeksi 14 540 000 euroa ja siirtomenojen osuudeksi 1 000 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Heinolan Lintutarha: luonnonvaraisten eläinten hoitaminen	-50
Yhteensä	-50

2025 talousarvio	15 540 000
2024 talousarvio	15 590 000
2023 tilinpäätös	12 790 000

22. Eräät ympäristömenot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 4 310 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) maaperänsuojeluun ja ympäristön kunnostustoimintaan liittyvän tutkimus-, riskinarviointi- ja -hallintatoimintaan ja sen kehittämiseen sekä seurantaan

2) ympäristötehtäviin liittyviin yhteisiin kehittämishankkeisiin ja koulutuksen järjestämiseen

- 3) ilmastopolitiikan selvityksiin, kehittämiseen ja toimeenpanoon
- 4) kierto- ja biotaloutta edistäviin kehittämistehtäviin ja hankkeisiin
- 5) enintään 90 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen, josta enintään 22 henkilötyövuotta määräaikaisen henkilöstön palkkaamiseen kohdan 2) sekä 68 henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamiseen muiden kohtien tehtäviin
- 6) EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Valtionavustuslain (688/2001) nojalla voidaan myöntää valtionavustusta saamelaisen ilmastoneuvoston toimintaan enintään 150 000 euroa. Valtionavustuslain (688/2001) ja asetuksen (684/2020) nojalla voidaan myöntää valtionavustusta ilmastopaneelin toimintaan enintään 750 000 euroa.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Momentille nettoutetaan työnantajalle maksettavat sairaus- ja äitiyspäivärahat.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Ympäristön kunnostaminen ja maaperänsuojelun kehittäminen	1 250 000
Ympäristöhallinnon ohjaus, kehittäminen ja ympäristötutkimuksen tuki	1 280 000
Kiertotalouden edistäminen	520 000
Ilmastopaneeli, saamelainen ilmastoneuvosto ja ilmastohankkeet	1 260 000
Yhteensä	4 310 000

Määrärahasta käytetään 1 250 000 euroa maaperänsuojeluun sekä pilaantuneisiin maa- ja pohjavesialueisiin liittyvään selvitys- ja puhdistustoimintaan sekä niiden kehittämiseen sekä valtion vastuulla olevien käytöstä poistettujen ja hylättyjen vakavaa ympäristön pilaantumista tai ympäristölle tai terveydelle mahdollista vaaraa aiheuttavien kaivannaisjätteiden jätealueiden (KAJAK) seurantaan, selvityksiin ja riskienhallintatoimenpiteisiin.

Määrärahaa käytetään myös kansainvälisten ilmastoneuvottelujen ja päästövähennysten sekä ilmastopolitiikan kehittämisen edellyttämiin selvityksiin, uuden keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelman valmisteluun ja toimeenpanoon sekä mm. saamelaisen ilmastoneuvoston toimintaan (150 000 euroa). Ilmastopaneelin toimintaan käytetään vuositasolla 750 000 euron määräraha, jolla varmistetaan mm. tiedesihteeristön toiminta ja hankerahoitus.

Määrärahasta 1 280 000 euroa on tarkoitus käyttää myös ympäristötehtävien ohjauksen ja hoidon vahvistamiseen sekä ympäristöhallinnon yhteisiin kehittämishankkeisiin Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa, Aluehallintovirastoissa ja ympäristöministeriössä. Määräraha kohdennetaan osana tulosohjausprosessia tukemaan ympäristöhallinnon tehokasta toimintaa.

Määrärahan käytöstä arvioidaan kulutusmenojen osuudeksi 3 410 000 euroa ja siirtomenojen osuudeksi 900 000 euroa.

Määrärahasta käytetään arviolta 700 000 euroa tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Toimintamenosäästö (Lisätoimet 2024)	-2 810
Yhteensä	-2 810

2025 talousarvio	4 310 000
2024 talousarvio	7 120 000
2023 tilinpäätös	11 615 000

23. Itämeren ja vesien suojelun edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 16 435 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Itämeren, pinta- ja pohjavesien suojelun edistämiseen sekä ympäristön tilan ja vaikuttavuuden arviointiin ja niiden kehittämiseen
- 2) vedenalaisen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävän käytön edistämiseen
- 3) ravinteiden kierrätyksen edistämiseen vesien rehevöitymisen vähentämiseksi
- 4) ympäristötehtävien näytteenoton, laboratoriopalvelujen, tiedonhallinnan ja muiden palvelujen hankintaan
- 5) enintään 53 henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamiseen
- 6) EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen
- 7) siirtomenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Momentille nettoutetaan työnantajalle maksettavat sairaus- ja äitiyspäivärahat.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Saaristomeriohjelma ja panostus vesiensuojeluun	3 000 000
Itämeren ja vesien suojelun edistäminen	4 210 000
Ympäristötehtävien palvelujen hankinta	5 225 000
Vesitietojärjestelmän uudistaminen	4 000 000
Yhteensä	16 435 000

Määrärahasta käytetään 7 210 000 euroa Saaristomeren tilan ja ravinteiden kierrätyksen edistämiseen ja vesien ja meren tilan parantamiseen Ahti-ohjelmalla, vesien- ja merenhoidon suunnitteluun, pohjavesialueiden tarkistamiseen sekä pohjavesien riskienhallinnan edistämiseen, vedenalaisen luonnon monimuotoisuuden kartoitukseen ja kestävän käytön tukemiseen sekä ympäristön tilan ja vaikuttavuuden arviointiin ja kehittämiseen.

Määrärahasta käytetään 5 225 000 euroa vesi- ja meriseurantojen maasto- ja laboratoriotehtäviin, seurannan kehittämiseen sekä vesien- ja merenhoidon tiedonhallinnan palveluiden hankintaan. Tästä 800 000 euroa on lisäystä liittyen hallituksen esitykseen vesienhoidon ympäristötavoitteista ja niistä poikkeamisesta, joka edellyttää lisävoimavaroja vesien seurantaan. Samaan hallituksen esitykseen liittyen 4 000 000 euroa on tarkoitettu tiedon käsittelyyn, hallinnan ja tiedon saatavuuden edistämiseen, jotta tieto saadaan laajasti käyttöön lupamenettelyssä luvanhakijoille ja valvontaan osana yhden luukun palvelua..

Määrärahan käytöstä arvioidaan kulutusmenojen osuudeksi 15 865 000 euroa ja siirtomenojen osuudeksi 570 000 euroa.

Määrärahasta käytetään tutkimus- ja kehittämistoimintaan arviolta 1 000 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Vesitietojärjestelmän uudistaminen ja vesienhoidon seuranta	4 800
Toimintamenosäästö (Lisätoimet 2024)	-100
Yhteensä	4 700

2025 talousarvio	16 435 000
2024 talousarvio	11 735 000
2023 tilinpäätös	12 635 000

(31.) Avustukset kuntien ilmastosuunnitelmiin (siirtomääräraha 3 v)

2023 tilinpäätös	2 631 000
------------------	-----------

52. Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 48 198 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää ympäristöministeriön ohjauksessa toteutettaviin Metsähallituksen julkisiin hallintotehtäviin seuraavasti:

- 1) Metsähallituksen hallinnassa olevien kansallispuistojen, muiden luonnonsuojelualueiden ja -kohteiden, erämaa-alueiden sekä julkisten hallintotehtävien hallinnassa olevien kulttuurikohteiden käytön, hoidon, ennallistamisen, seurannan ja opastustoiminnan menoihin sekä yksityisten suojelualueiden hoitomenoihin
- 2) luonnonsuojelualueilla ja -kohteilla sekä kulttuurihistoriallisilla kohteilla niiden suojelu- ja käyttötarkoitusta palvelemaan rakentamiseen sekä olemassa olevien rakennusten, rakennelmien, teiden ja tieosuuksien perusparantamis-, korjaus-, kunnossapito- ja purkumenojen maksamiseen samoin kuin luonnonsuojelualueilla sijaitsevien tai niitä var-ten tarvittavien rakennusten ostamiseen
- 3) sellaisten koneiden, laitteiden ja kaluston hankkimiseen, joiden taloudellinen käyttöaika on yli kolme vuotta
- 4) luontopalveluiden tehtäviin liittyvien tietojärjestelmien, mukaan lukien luonnonsuojeluhallinnolle yhteisten paik-katietojärjestelmien, kehittämiseen ja ylläpitoon
- 5) edellä mainittuihin tehtäviin liittyen, EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koske-vien menojen maksamiseen.

Lisäksi Metsähallitus saa käyttää näihin julkisiin hallintotehtäviin Metsähallitukselle kertyvät sellaiset julkisten hal-lintotehtävien tulot, jotka kuuluvat ympäristöministeriön toimialaan.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Toiminnan vaikuttavuustavoitteet ympäristöministeriön toimialan osalta ovat:

- Luonnon monimuotoisuutta suojellaan sekä lajien populaatioiden elinympäristöjen tilaa parannetaan niin maalla, sisävesissä kuin merillä
- Luonnonsuojelualueverkoston arvot sekä riista- ja kalavarojen kestävä käyttö turvataan ajantasaiseen tietoon pe-rustuvalla suunnittelulla ja edunvalvonnalla
- Luonnon virkistys- ja matkailukäyttö sekä metsästys ja kalastus on kestävää, eettistä ja vastuullista

- Monipuoliset ja asiakaslähtöiset luonto- ja eräpalvelut lisäävät hyvinvointia ja luovat elinvoimaa
- Kulttuuriomaisuutta vaalitaan ja saamelaisen kotiseutualueella turvataan saamelaisen kulttuurin harjoittamisen edellytykset
- Luonnon arvostus lisääntyy ja yhtenäinen asiakaskokemus rakentuu monikanavaisen asiakaspalvelun kautta

Selvitysosa: Ympäristöministeriö asettaa Metsähallituksen toiminnalliselle tuloksellisuudelle seuraavat alustavat tulostavoitteet:

Määrälliset tavoitteet

	2023 toteutuma	2024 arvio	2025 tavoite
Helmi-ohjelmaan sisältyvä ennallistaminen ja luonnonhoito, osuus kokonaistavoitteesta vuosille 2020—2030, %	30	34	38
Luontotyyppi- ja lajitiedon laatu, osuus tiedosta ajantasaista %	65	79	77
Natura-alueiden (yhteensä 1 121 kpl) tila-arviointien (NATA) lukumäärä, kpl	54	50	100
Hyvässä kunnossa olevat kulttuurihistorialliset arvokohteet, %	52	52	52
Kokonaiskäyntimäärät: kansallispuistot ja muut yleisökohteet (milj. kävijää)	8,7	8,8	8,8
Kävijöiden rahankäytön aikaansaama paikallistalousvaikutus, milj. euroa	413	418	420
Luontokeskusten ja maastopalveluiden asiakastyytyväisyys (1—5 arvoasteikko)	4,5	4,5	4,3

Metsähallitus

- toteuttaa luonto- ja lintudirektiivin lajien ja luontotyyppien suojelutason parantamisen ja ylläpitämisen edellyttämiä toimenpiteitä
- toimii lajien ja luontotyyppien monimuotoisuuden heikkenemisen pysäyttämiseksi tiiviissä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa toteuttaen mm. Helmi-ohjelman luonnonhoito- ja ennallistamistoimia
- jatkaa yritysyritystä sekä pilotoi ja laajentaa yksityisen rahoituksen kanavointia luonnonhoito- ja ennallistamistoimiin hyvien käytäntöjen pohjalta
- vahvistaa Metsähallituksen vastuualueiden yhteissuunnittelun ja toteutuksen keinoin monimuotoisuuden kannalta tärkeiden elinympäristöjen kytkeytyneisyyttä
- vastaa luonnonsuojelualueiden, luontotyyppien ja lajiston tietojärjestelmien (ULJAS) ylläpidosta ja tietosisältöjen laadun parantamisesta ja jatkaa luonnonsuojelun tietojärjestelmien uudistamistyötä
- ylläpitää kulttuurihistoriallisen kiinteistövarallisuuden suojelu- ja käyttöarvoja
- edistää eri toimenpitein eri asiakasryhmien mahdollisuuksia päästä luontoon sekä turvallisuuden tunnetta näissä kohtaamisissa
- kehittää kysyntälähtöisesti, kustannustehokkaasti ja vastuullisesti tuotettuja luonnon virkistys- ja matkailukäytön palveluja.

Metsähallituksen ympäristöministeriön toimialaan kuuluvista julkisista hallintotehtävistä arvioidaan Metsähallitukselle kertyvän tuloja arviolta 5 100 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kansallispuistot, luonto- ja kulttuurikohteet	-1 540
Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien ARVO -hanke (v. 2025 rahoitus) (siirto momentilta 28.70.20)	100
Palkkausten tarkistukset	198
Tuottavuustoimenpiteet (HO 2023)	-200
Yhteensä	-1 442

2025 talousarvio	48 198 000
2024 talousarvio	49 640 000
2023 tilinpäätös	53 522 000

(60.) Siirto Öljysuojarahastoon (siirtomääräraha 3 v)

2023 tilinpäätös	4 000 000
------------------	-----------

61. Vesien- ja ympäristönhoidon tukeminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 6 042 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain (1299/2004) mukaisten vesien- ja merenhoitosuunnitelmien toimenpiteiden toteuttamisen ja tavoitteiden edistämisen avustuksiin ja tukiin sisältäen ravinteiden kierrätyksen ja Saaristomeren tilan parantamisen sekä näiden myöntämisestä aiheutuviin kulutusmenoihin

2) laissa pilaantuneiden alueiden puhdistamisen tukemisesta (246/2019) tarkoitettujen avustusten maksamiseen ja järjestämistehtävänä toteutettavaan maaperän, pohjaveden tai sedimenttien pilaantumisesta terveydelle tai ympäristölle aiheutuvan vaaran tai haitan selvittämiseen ja pilaantuneen alueen puhdistamiseen sekä vireillä olevien kumotun jätelain (1072/1993) 35 §:ssä tarkoitettujen valtion jätehuoltotöiden loppuun saattamiseen

3) hankkeista aiheutuvien enintään kahdeksaa henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen

4) EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Määrärahasta rahoitettu, valtion työnä toteutettu ja valmistunut työ saadaan sopia luovutettavaksi kunnalle tai muulle yhteistyökumppanille. Samalla on sovittava niistä ehdoista, joita työn vastaanottajan on luovutuksen jälkeen noudatettava.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Vesien ja meren tilan parantamisen Ahti-ohjelma	3 000 000
Vesien- ja merenhoitosuunnitelmien toteuttaminen	1 521 000
Pilaantuneiden alueiden kunnostus	1 521 000
Yhteensä	6 042 000

Määrärahasta käytetään 4 521 000 euroa vesien- ja merenhoidon käytännön toimenpiteiden toteuttamiseen pohja- ja pintavesien sekä meren hyvän tilan saavuttamiseksi ja turvaamiseksi. Erityisesti panostetaan Saaristomeren tilaa parantaviin toimiin. Julkisen ja yksityisen sektorin sekä järjestökentän yhteistyötä, verkostoja ja kumppanuuksia vahvistetaan. Samalla edistetään Suomen vesialan liiketoimintaa, kilpailukykyä ja vientimahdollisuuksia tukemalla uusien teknologioiden käyttöönottoa ja hyvien käytäntöjen jakamista.

Määrärahasta käytetään 1 521 000 euroa isännättömien pilaantuneiden maa- ja pohjavesialueiden sekä pilaantuneiden sedimenttien selvitys- ja puhdistushankkeiden koordinoinnista, järjestämisestä tai avustamisesta aiheutuviin menoihin ympäristö- tai terveystarkkailun kannalta merkittävässä kohteissa, jotka on priorisoitu yhteistyössä alueellisten ELY-keskusten kanssa ja joiden toteuttamisesta Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus vastaa keskitetysti.

Määrärahalla edistettävissä hankkeita rahoitetaan vähäisessä määrin lisäksi työ- ja elinkeinoministeriön pääluokkaan budjetoidusta momentin 32.01.02 määrärahoista lähinnä työmaiden työnjohdon palkkaus- ja muina kulutusmenoina.

Määrärahan käytöstä arvioidaan kulutusmenojen osuudeksi 900 000 euroa ja siirtomenojen osuudeksi 5 142 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kuusinkijoki-hankkeen Kuusinkijoki-Piilijoki kunnostustoimenpiteet	-50
Loutiojan kunnostustoimenpiteet Tuusulanjärvellä	-200
Yhteensä	-250

2025 talousarvio	6 042 000
2024 talousarvio	6 292 000
2023 tilinpäätös	47 892 000

63. Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 37 630 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) maa- ja vesialueiden sekä rakennusten ostamiseen ja lunastamiseen luonnonsuojelutarkoituksia varten sekä erämaa-alueisiin liitettävien alueiden ostamiseen luonnonsuojelulain (9/2023) 108 §:n mukaisesti
- 2) korvausten maksamiseen maanomistajille tai erityisen oikeuden haltijoille luonnonsuojelulain 47, 48, 64 ja 77 §:n mukaisten päätösten tai sopimusten aiheuttamista taloudellisista menetyksistä
- 3) korvausten maksamiseen luonnonsuojelulain 111 §:n mukaisista valtion korvausvelvollisuuden piiriin kuuluvista haitoista
- 4) Natura 2000 -verkoston toteuttamisesta aiheutuviin luonnonsuojelulain 110 ja 113 §:n, alueidenkäyttölain (132/1999) 197 §:n sekä yksityistielain (560/2018) 21 §:n mukaan valtiolle määrättyihin korvauksiin
- 5) maa-aineslain (555/1981) 8 ja 26 §:n mukaisesti suojelusta aiheutuviin korvauksiin
- 6) luonnonsuojelulain 124 §:n 2 momentin mukaisiin haitankorvauksiin
- 7) valtiolle luonnonsuojelutarkoituksiin hankittavien alueiden tai yksityisiksi suojelualueiksi perustettavien alueiden arvioinnista, maanmittaustoimituksista ja hankintatehtävistä sekä yksityisten suojelualueiden merkintäpalvelujen

hankkimisesta aiheutuviin menoihin ja lisäksi ympäristöministeriön hallinnassa olevien alueiden kiinteistönhoidon menoihin ja mahdollisiin korvaustoimitusten kuluihin

8) enintään 100 000 euroa erikseen tehtävien yhteistoimintasopimusten perusteella maksettaviin palkkioihin, joilla edistetään maanomistajien tekemien Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman (METSO) mukaisten tarjousten tai Helmi-ohjelman suoalueiden suojelua edistävien tarjousten käsittelyä

9) koron maksamiseen jaksotetuille kauppahinnan ja korvausten maksuerille, jolloin koron suuruus on kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain (603/1977) 95 §:n 1 momentin mukainen

10) rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen ennalta ehkäisemisestä ja korvaamisesta annetun lain (15/2022) mukaisiin avustuksiin ja korvauksiin

11) kunnille ja kuntien virkistysalueiden hankintaa varten perustamille yhteisöille seudullisesti ja valtakunnallisesti merkittävien virkistysaluehankintojen tukemiseen valtionavustuslain (688/2001) nojalla. Hankintojen tulee edistää luonnon monimuotoisuuden suojelua

12) metsätuhojen torjunnasta annetun lain (1087/2013) perusteella luonnonsuojelualueelta tai luonnonsuojelutarkoitukseen hankitulta valtion alueelta levinneiden metsätuhojen aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta ja vahinkojen arvioinnista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Valtuus

Valtioneuvoston vahvistamien luonnonsuojeluohjelmien, Natura 2000 -verkoston, Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman (METSO) ja Helmi-ohjelman toteuttamiseksi saa tehdä vuonna 2025 sopimuksia ja antaa sitoumuksia, joista aiheutuu menoja vuoden 2025 jälkeisille vuosille yhteensä enintään 10 000 000 euroa.

Selvitysosa: Hankkimalla maata valtiolle luonnonsuojelutarkoituksiin sekä korvausmenettelyllä turvataan luonnon monimuotoisuudelle tärkeitä alueita. Erityisesti toteutetaan Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelmaa (METSO) ja soidensuojelua osana Helmi-ohjelmaa. Määrärahalla toimeenpannaan myös valtioneuvoston vahvistamia luonnonsuojeluohjelmia, Natura 2000 -verkostoa, erityisesti suojeltavien lajien suojelua ja kaavojen suojelualuevarauksia. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ohella Metsähallitus jatkaa suojelualuehankintoja tarvittaessa.

METSO-ohjelman mukaisten metsäalueiden hankintaan ja korvauksiin varataan alustavasti yhteensä 19 630 000 euroa ja soidensuojeluun osana Helmi-ohjelmaan alustavasti 5 000 000 euroa. Loput määrärahoista kohdentuvat Natura-verkoston ja vanhojen luonnonsuojeluohjelmien korvauksiin sekä muihin luonnonsuojelun korvauksiin. Lisäksi määrärahasta maksetaan rauhoitettujen lajien aiheuttamat vahingot.

Luonnonsuojeluhankintoja tekevän määräaikaisen henkilöstön palkkauskulut sekä METSO-ohjelman edistämisen kulut kuten viestintä- ja hankekuluja maksetaan momentilta 35.10.21.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2026	2027	2028	Yhteensä vuodesta 2025 lähtien
Vuoden 2025 sitoumukset	5 000	3 000	2 000	10 000

Määrärahan käytöstä arvioidaan kulutusmenojen osuudeksi 330 000 euroa ja siirtomenojen osuudeksi 37 300 000 euroa.

2025 talousarvio	37 630 000
2024 talousarvio	37 630 000
2023 tilinpäätös	46 630 000

66. Kansainvälisen yhteistyön jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 062 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) ympäristöministeriön toimialaan liittyvien kansainvälisten järjestöjen ja sopimusten jäsenmaksujen ja rahoitusosuuksien maksamiseen sekä muihin kansainvälisten sitoumusten aiheuttamiin maksuihin ulkomaille
- 2) kehitysmaiden edustajien kansainvälisiin ympäristökokouksiin, sopimusneuvotteluihin ja asiantuntijaseminaareihin osallistumisen tukemiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Ilmasto ja ilmakehä	320 000
Ekosysteemipalvelut ja luonnon monimuotoisuus	520 000
Itämeri, vesistöt ja vesivarat	700 000
Materiaalitehokkuus ja kemikaalit	220 000
Asuminen ja rakennettu ympäristö	42 000
Muut maksut ulkomaille	260 000
Yhteensä	2 062 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Vapaaehtoisten jäsenmaksujen ja rahoitusosuuksien vähentäminen (Lisätoimet 2024)	-100
Yhteensä	-100

2025 talousarvio	2 062 000
2024 talousarvio	2 162 000
2023 tilinpäätös	2 162 000

67. Siirto Ympäristövahinkorahastolle (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Ympäristövahinkorahastosta annetun lain (1262/2022) 20 §:ssä tarkoitettuihin torjuntakaluston hankintakustannusten maksamiseen.

Selvitysosa: Ympäristövahinkorahasto myöntää avustusta ympäristövahinkojen torjuntaan pelastustoiminnassa käytettävän kaluston hankkimisesta aiheutuvien kokonaiskustannusten osittaiseen kattamiseen.

2025 talousarvio	3 000 000
------------------	-----------

20. Yhdyskunnat, rakentaminen ja asuminen

Selvitysosa: Lukuun on budjetoitu rakentamisen ja asumisen edistämiseen tähtäävät määrärahat hallinnonalalla.

Asuntopoliittisten toimenpiteiden tavoitteena on huolehtia riittävästä asuntorakentamisesta, tukea talouskasvua ja työllisyyttä, uudistaa asuntokantaa, edistää rakennusalan kilpailua, lisätä kotitalouksien valinnanvapautta sekä vastata ihmisten asumistarpeisiin. Toimivat asuntomarkkinat edistävät kasvavien kaupunkiseutujen hallittua yhdyskuntarakenteen kehittymistä ja luovat edellytyksiä seutujen taloudelliselle elinvoimalle sekä erilaisten palvelujen tehokkaalle järjestämiselle. Kysyntään joustavasti reagoiva riittävä asuntotarjonta on avainasemassa kasvavien keskusten asumisen kohtuuhintaisuuden toteutumisessa ja seudun kilpailukyvyn parantumisessa. Kaupungistumisen lisäksi väestön ikääntyminen, kasvava tarve työvoimalle ja lisääntynyt maahanmuutto ylläpitävät asuntojen kysyntää kasvukeskuksissa. Väestöltään vähenevillä alueilla kehitetään ratkaisuja tyhjenevien asuntojen ongelmaan erityisesti tuetun asuntokannan suhteen. Valtion tukeman kohtuuhintaisen asuntotuotannon perusteena ovat asuntojen pitkäaikainen käyttötarve sekä hankkeiden taloudellinen kestävyys. Tuettu asuntotuotanto kohdistetaan pääsääntöisesti suurille kaupunkiseuduille, joilla tarve kohtuuhintaiselle asumiselle on suurin ja ihmisille, joiden on vaikea vuokrata asuntoa vapailta markkinoilta.

Kulttuuriympäristöjen arvot ja myönteiset vaikutukset ihmisten hyvinvoinnissa sekä yhdyskuntien ja elinkeinoelämän kehittämisessä tunnistetaan ja niitä hyödynnetään hyvän elinympäristön luomisessa ja vahvistamisessa. Alueiden käytössä, rakentamisessa ja elinympäristöjen kehittämisessä otetaan huomioon tunnistetut kulttuuriympäristöt ja turvataan niiden arvojen säilyminen. Edistetään kulttuuriympäristöjen joustavaa käyttöä ja saavutettavuutta. Avustuksilla rakennusperinnön hoitoon säilytetään arvokasta rakennettua kulttuuriympäristöä osana kansallista kulttuuriperintöä ja tuetaan korjausrakentamisen työtapojen säilymistä.

Ikääntyneen väestön asumisen edellytyksiä edistetään ja huolehditaan ikääntyneiden tarpeita vastaavien asumisratkaisujen tarjonnasta. Erityisryhmien avustukset kohdistetaan hallitusohjelman ja kehysriihen linjausten mukaisesti erityisesti pitkäaikaisasunnottomien ja vammaisten asumisen kohteisiin. Asunnottomuusohjelmalla vahvistetaan valtion, hyvinvointialueiden ja kuntien välistä yhteistyötä pitkäaikaisasunnottomuuden poistamiseksi. Asumisneuvonnalla ehkäistään asumisen ongelmia, jotka voivat johtaa asunnon menettämiseen ja asunnottomuuteen. Asumisen jatkuvuuden turvaaminen helpottaa ratkaisemaan asukkaan taloudellisia ja muita elämänhallinnan ongelmia edistäen siten hyvinvointia ja ehkäisten syrjäytymistä.

Rakennetun ympäristön tiedonhallinnassa on käynnissä muutos, jossa alueidenkäytön ja rakentamisen tiedot tuodaan entistä helpommin saataville koneluettavana ja kansallisesti sovitussa yhteentoimivassa muodossa. Uusi toimintamalli syntyy yhteisesti sovitusta tiedonrakenteista, lainsäädännöstä ja siitä, että tiedot ovat saatavilla yhdestä paikasta, valtakunnallisesta rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä Ryhtistä. Kunnat ja maakuntien liitot ovat keskeisessä osassa rakennetun ympäristön digitalisaatiouudistuksen toteutuksessa. Ympäristöministeriö myöntää avustuksia kunnille ja maakuntien liitoille tiedonhallinnan uudistuksen toimeenpanoon siten, että maakunta-, yleis- ja asemakaavan sekä rakentamisen lupiin liittyvät tiedot ovat saatavilla uudessa, valtakunnallisesti yhteentoimivassa tietojärjestelmässä ja kansallisesti määriteltävässä koneluettavassa muodossa. Siirtymäajan jälkeen kuntien ja maakuntien liittojen rakennetun ympäristön tiedon hallinta kevenee ja päällekkäisistä viranomaisille toimitettavista tiedoista voidaan luopua. Digitalisaation avulla parannetaan alueidenkäytön suunnitteluun ja rakentamiseen liittyvien tietojen saatavuutta, tietoturvaa ja suunnittelun ymmärrettävyyttä sekä edistetään osallistumista ja tietoon perustuvaa päätöksentekoa.

Asuntotuotannon alue- ja tyyppijakauma

	2023 toteutuma	2024 arvio	2025 arvio
ARA-tuotanto (lainapäätökset)			
Kasvukeskukset	5 800	7 000	5 000
Muu maa	1 000	800	600
Erityisryhmien investointiavustuksella rahoitetut asunnot	2 800	1 400	400
Takauslainoitettut vuokra-asunnot	0	500	500

Helsingin seudun MAL-sopimuksen toteutuminen sopimuskunnissa

Tavoite	Pitkän aikavälin tavoite/v	2023 toteutuma	2024 arvio	2025 arvio
Uudet kaavat (asuntoa)	16 500	16 500	16 500	16 500
Koko asuntotuotanto (alkava)	16 500	10 000	10 000	15 000

Valtion tukema asuntojen uustuotanto, perusparantaminen ja asuntojen hankinta sekä muu asuntotuotanto vuonna 2023 ja arvio vuosista 2024—2025

	2023 toteutuma asuntoa	2024 arvio asuntoa	2025 arvio ja valtuudet asuntoa
Aloitettut uudet asunnot yhteensä	20 000	20 000	25 000
— asuntolainojen korkotuki	8 600	10 000	7 000
— takauslainoitettut vuokra-asunnot	-	500	500
— vapaarahoitteiset ym. asunnot	10 900	9 500	17 700
Korjaustoiminnan korkotukilainoitus	4 400	4 000	3 000
Perusparannuksen takauslainoitus	-	-	8 000
Asuntojen hankinta			
— asuntosäästöpalkkiojärjestelmä	4 700	6 000	8 000
— korkotukilainoitus, sosiaaliset vuokra-asunnot	-	500	500
Kotitalouksien asuntolainojen valtiontakaus ¹⁾	12 000	12 000	12 000

¹⁾ Kohdistuu pääosin hankintoihin, mutta myös korjauksiin ja rakentamiseen.

Valtion asuntorahaston riskien hallinta

Valtion tukema asuntotuotanto lisää valtion takausvastuiden määrää. Uuden tuetun tuotannon kohdentaminen pääosin suurille kaupunkiseuduille pienentää kuitenkin uusiin lainoihin liittyviä takausriskejä. Aravalainakanta supistuu odotetusti samalla kun valtion asuntorahoituksen takauskanta sekä korkotukilainakannan määrä kasvavat.

Vanhojen maksuviiveisten aravalainojen osuus koko lainakannasta on säilynyt n. 0,8 %:n tasolla. Ongelmissa olevilla kohteilla ja yhtiöillä ongelmat ovat pitkäkestoisempia ja syvempiä, mikä saattaa johtaa aiempaa suurempiin luottotappioihin. Valtiokonttorin riskimallin mukaan aravalainapääomista n. 70 % kohdistuu pienen tai erittäin pienen riskin kuntiin. Valtiontakauksellisista lainoista suurin osa kuuluu erittäin pienen riskin kuntariskiluokkaan. Maksuongelmat keskittyvät pääosin väestöltään väheneville alueille ja johtuvat lähinnä tyhjilleen jääneiden asuntojen aiheuttamista taloudellisista rasitteista yhteisöille.

Ongelmiin ajautuneiden yhteisöjen taloudellista tilannetta helpotetaan lainoihin liittyvien erilaisten tervehdyttämistoimenpiteiden ja rahoitusjärjestelyiden avulla sekä yksittäisten kohteiden vapauttamisella niihin kohdistuvista rajoituksista. Toimenpiteissä painotetaan kustannustehokkuutta. Asuinrakennusten perusparantamisen yhteydessä mahdollinen tuki kohdennetaan kohteisiin, joiden käyttö on jatkossakin pitkäaikaista.

Valtion takaamien omistusasuntolainojen maksuviiveet ovat suhteessa lainakantaan vähäisiä. Takauskorvausten määrä, joka on vaihdellut vuodesta 2009 lähtien n. 200 000 euron ja 900 000 euron välillä vuodessa, oli vuonna 2023 noin 500 000 euroa.

Aravalainakanta ja valtion takaukset

	2023 toteutuma	2024 arvio	2025 arvio
Aravalainakanta (milj. euroa, tilanne 31.12.)	2 100	1 800	1 600
Vuokra- ja asumisoikeustalojen korkotukilainojen takaukset (milj. euroa, tilanne 31.12.)	17 500	18 500	19 500
Omistusasuntolainojen valtiontakausten vastuu (milj. euroa, tilanne 31.12.)	1 800	1 800	1 800
Maksuviiveellisten (270 päivää) aravalainojen osuus aravalainakannasta (tilanne 31.3.), %	0,2	0,2	0,2
Arava-rajoituksista vapauttamispäätökset (asuntoja)	4 500	4 500	4 500

Asumisen tuen kehitys vuosina 2023—2025 (milj. euroa)

	2023 toteutuma	2024 varsinainen talousarvio	2025 esitys
Talousarviosta maksettavat tuet			
— Avustukset korjaustoimintaan 35.20.55	0,45	9,55	7,55
— Asumisneuvonnan kehittäminen ja laajentaminen 35.20.31	4,0	2,0	2,0
— Avustus kuntien, seurakuntien ja yhdistysten kiinteistöjen öljylämmityksestä luopumiseen 35.20.34	10,86	-	-
— Avustukset asuinrakennusten öljy- ja kaasulämmityksestä luopumiseksi 35.20.56	45,6	-	-
Asuntolainojen korkojen verovähennysoikeudesta saatava tuki (arvio)	-	-	-
Asumistuki 33.10.54	1 684	1 766	1 414
Eläkkeensaajan asumistuki 33.40.60	679	700	679
Opiskelijoiden asumislisä 29.70.55	19	20	20
Valtion asuntorahastosta maksettavat tuet 35.20.60			
Korkotuet			
— asuntolainojen korkotuki	92,4	174	114
Avustusten myöntämisvaltuudet			
— korkotukilainoituksen käynnistysavustus	39,0	-	-
— avustukset erityisryhmille	120,0	63,0	15,0
— tervehdyttämisavustukset vuokra- ja asumisoikeustaloille	2,6	2,6	2,6
— purkuavustukset	5,0	5,0	5,0
— avustus kunnallistekniikan rakentamiseen	25,0	-	-
— aravatalojen purkuakordit	8,0	6,0	6,0
— aravatalojen rajoitusakordit	2,0	2,0	2,0
— asumisneuvontatoiminta	-	-	-

	2023 toteutuma	2024 varsinainen talousarvio	2025 esitys
— korjausavustukset	21,0	-	-
— käyttötarkoituksen muutosavustus	1,0	-	-
— avustus asuntojen kunnostamiseksi ikääntyneille	5,0	-	-
— energia-avustus asuinrakennuksille	98,67	-	-
Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen tutkimus- ja kehittämisrahoitus	0,7	0,7	0,7
Korkotukilainojen ja takausten hyväksymisvaltuudet			
Asuntotuotannon korkotukilainojen hyväksymisvaltuus	1 950	2 250	1 750
Valtion takausvaltuus täytetakauksellisen välimallin vuokratalojen rakentamis-			
lainoille	285	100	100
Valtion takausvaltuus asunto-osakeyhtiöiden peruskorjauslainoille	100	100	100

01. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 6 136 000 euroa.

Selvitysosa: Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus edistää kestäväää ja kohtuuhintaista asumista tukien toimeenpanolla, ohjauksella ja valvonnalla sekä niihin kytkeytyvällä kehittämistoiminnalla. Virasto hoitaa asuntorakentamisen korkotukilainoitukseen, valtion takauksiin ja avustuksiin liittyviä tehtäviä sekä rahoittaa asumisen tutkimus- ja kehittämishankkeita. Lisäksi se ohjaa ja valvoo yleishyödyllisten asuntoyhteisöjen toimintaa, valvoo ara-vuokra-asuntojen vuokrien määrittystä, hoitaa lainoihin ja takauksiin liittyvää riskienhallintaa yhteistyössä Valtiokonttorin kanssa sekä vastaa asumisen ja asuntomarkkinoiden informaatiopalveluista. Virasto vastaa energiatodistusmenettelyn valvonnasta sekä huolehtii energiatodistusrekisterin ylläpidosta ja siihen liittyvistä tietopalveluista.

Ympäristöministeriö asettaa Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen toiminnalliselle tuloksellisuudelle seuraavat alustavat tulostavoitteet vuodelle 2025:

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus

- painottaa hankkeiden toteutumista kilpailumenettelyin siten, ettei hankkeiden kustannusten nousu ylitä kohtuullista tasoa. Hankkeita hyväksyttäessä tarkastellaan myös vuokratasoa ja elinkaarikustannuksia
- kohdentaa erityisryhmien investointiavustukset erityisesti asunnottomille ja vammaisille. Tukee avustuksilla esteettömyyttä ja asuntojen korjaamista ja asumisneuvontaa
- vastaa ARA-asuntokannan ohjauksesta ja valvonnasta sekä varmistaa ohjaus- ja valvontatoiminnalla asuntotuotannon tukien kohdentumisen asukkaille
- vastaa asumisoikeusasuntoihin liittyvistä valvonta- ja ohjaustehtävistä sekä järjestysnumerorekisterin kehittämisestä ja ylläpidosta
- vakiinnuttaa kehittämistoiminnan tuloksia kohtuuhintaisen asumisen ja elinkaaritehokkaan rakentamisen, rakennusten käytön ja hoidon sekä peruskorjaamisen edistämiseen
- etsii keinoja asuntomarkkinoiden jakautumisen seurauksena syntyvien vuokrataloyhtiöiden taloudellisten ongelmien ratkaisemiseksi ja kehittää asuntolainoista aiheutuvien takausvastuiden riskien hallintaa yhteistyössä Valtiokonttorin kanssa
- kehittää palveluprosesseja ja huolehtii tukien tehokkaasta toimeenpanosta.

Keskeisten suoritteiden kehitys

	2023	2024	2025
ARAn tekemiä päätöksiä ja muita suoritteita (kpl)	toteutuma	arvio	arvio
Korkotukilainaksi hyväksyminen	318	370	259
Myönnetyt korjaus- ja energia-avustukset	11 288	1 700	500
Avustusten maksatuspäätökset	8 405	4 000	600
Luovutuksensaajan nimeämiset	44	40	40
Rajoituksista vapauttamiset	127	110	110
Ohjaus- tai valvontakäynnit	47	40	30

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2023	2024	2025
	toteutuma	varsinainen talousarvio	esitys
Bruttomenot	9 824	8 030	6 936
Bruttotulot	1 114	7000	700
Nettomenot	6 502	7 330	6 236
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	1 722		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 182		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	20
Tuottavuustoimenpiteet (HO 2023)	-100
Yhteensä	-80

2025 talousarvio	6 136 000
2024 talousarvio	6 216 000
2023 tilinpäätös	8 170 000

(04.) Rakennetun ympäristön digitaalisen rekisterin ja alustan luominen (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

2024 talousarvio	3 000 000
2023 tilinpäätös	2 300 000

(06.) Vähähiilisen rakennetun ympäristön ohjelma (siirtomääräraha 3 v)

2023 tilinpäätös	2 000 000
------------------	-----------

31. Asumisneuvonnan kehittäminen ja laajentaminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää asumisneuvonnan tuesta kunnille vuosina 2023—2027 annetun lain (1036/2022) mukaisiin avustuksiin.

Avustusta ei voida myöntää, jos avustuksen hakijalle on myönnetty muuta avustusta samoihin kustannuksiin.

Selvitysosa: Asumisneuvonnalla ehkäistään asumisen ongelmia, jotka voivat johtaa asunnon menettämiseen.

Avustuksen käsittelyyn liittyvät määrärahat on budjetoitu momentille 35.20.01.

2025 talousarvio	2 000 000
2024 talousarvio	2 000 000
2023 tilinpäätös	4 000 000

33. Ohjelma pitkäaikaisasunnottomuuden poistamiseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 650 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää hallitusohjelman mukaisen pitkäaikaisasunnottomuuden poistamiseen tähtäävän ohjelman toteuttamiseen.

Selvitysosa: Pitkäaikaisasunnottomuuden poistaminen vaatii niin kuntien vastuulla olevan asuntotoimen kuin hyvinvointialueiden vastuulla olevien sosiaali- ja terveystalouden palvelujen yhteensovittamista. Määrärahalla tuetaan ohjelman puitteissa hankkeita, joilla vähennetään asunnottomuutta, kehitetään ohjelmakaupunkien ja hyvinvointialueiden yhteistyötä, jotta pitkäaikaisasunnottomuuden poistamiseen liittyviin haasteisiin voidaan muuttuneessa hallintorakenteessa vastata tehokkaasti.

Avustuksen käsittelyyn liittyvät määrärahat on budjetoitu momentille 35.01.01.

2025 talousarvio	3 650 000
2024 II lisätalousarvio	1 825 000

(34.) Avustukset kuntien kiinteistöjen öljylämmityksestä luopumiseen (siirtomääräraha 3 v)

2023 tilinpäätös	10 860 000
------------------	------------

35. Avustukset alueiden käytön ja rakentamisen digitalisaatioon (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 700 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustuslain (688/2001) nojalla kunnille ja maakuntien liitoille rakennetun ympäristön tietojärjestelmälain (431/2023), rakentamislain (751/2023) ja maankäyttö- ja rakennuslain (1.1.2025 alkaen alueidenkäyttölaki) (132/1999) uusien digivälvoimien aiheuttamien muutosten kustannuksiin.

Avustusta myönnetään täysimääräisenä avustuspäätöksessä avustettaviksi hyväksytyistä ja toteutuneista kohtuullisista ja tarkoituksenmukaisista kustannuksista. Avustusta ei voida myöntää, jos avustuksen hakijalle on myönnetty muuta avustusta samaan toimenpiteeseen.

Avustusta voidaan myöntää lainsäädännön muutoksesta aiheutuviin seuraaviin toimenpiteisiin sekä niistä aiheutuviin kohtuullisiin kotimaan matkustuskustannuksiin:

- järjestelmämuutokset ja -hankinnat, tietojen tietomallimuutokset sekä nykyisten ja uusien tietojen tuottaminen rakennetun ympäristön tietojärjestelmään
- henkilöstön koulutus ja osaamisen lisääminen
- kunnan tai maakunnan liiton henkilöstöresurssit.

Selvitysosa: Määrärahaa saa käyttää valtionavustuslain (688/2001) nojalla kunnille ja maakuntien liitoille rakennetun ympäristön tietojärjestelmälain, rakentamislain ja alueidenkäyttölain uusien digivelvoitteiden aiheuttamien muutosten kustannuksiin. Avustuksen tavoitteena on tukea kuntien ja maakuntien liittojen rakennetun ympäristön tiedonhallinnan uudistuksen toimeenpanoa ja maankäytön avoimen datan direktiivin arvokkaiden tietoaisteistojen valtakunnallista saatavuutta. Avustuksella varmistetaan kuntien ja maakuntien liittojen hallittu siirtyminen siirtymäaikaisten puitteissa yllä mainittujen lakien uusien digivelvoitteiden mukaiseen viranomaistyön toteuttamiseen.

Valtionapuviranomaisena toimii ympäristöministeriö, joka tekee avustuspäätöksen toimitetun hakemuksen, toteuttamissuunnitelman, kustannusarvion ja hakuilmoituksen rajoitusten mukaisesti.

2025 talousarvio	3 700 000
2024 talousarvio	3 700 000
2023 tilinpäätös	2 880 000

(37.) Avustukset vihreää siirtymää tukevan rakentamisen toteuttamiseen (siirtomääräraha 3 v)

2023 tilinpäätös	2 355 000
------------------	-----------

(52.) Avustukset asuinrakennusten sähköisen liikenteen infrastruktuurin edistämiseen (siirtomääräraha 3 v)

2023 tilinpäätös	18 500 000
------------------	------------

(53.) Avustukset työpaikkakiinteistöjen sähköisen liikenteen infrastruktuurin edistämiseen (siirtomääräraha 3 v)

2023 tilinpäätös	1 000 000
------------------	-----------

(54.) Avustukset asuntoyhteisöille takautuvasta hyvityksestä sähkökeskuslämmitykseen (siirtomääräraha 3 v)

2023 tilinpäätös	3 500 000
------------------	-----------

55. Avustukset korjaustoimintaan (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 7 550 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää asuinrakennusten ja asuntojen korjausavustuksista annetun lain (1087/2016) mukaisiin avustuksiin.

Selvitysosa: Avustuksia myönnetään erityisesti iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden asuntojen esteettömyyden sekä turvallisuuden ja terveellisuuden kannalta välttämättömään korjaamiseen, hissien jälkiasentamiseen ja liikkumiseiden poistamiseen asuinrakennuksissa olemassa olevien hissien esteettömyyskorjauksia lukuun ottamatta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

InvestEU kansallinen rahoitusosuus (siirto momentille 35.20.95)	-2 000
Yhteensä	-2 000

2025 talousarvio	7 550 000
2024 talousarvio	9 550 000
2023 tilinpäätös	450 000

(56.) *Avustukset asuinrakennusten öljy- ja kaasulämmityksestä luopumiseksi* (siirtomääräraha 3 v)

2024 II lisätalousarvio

2023 tilinpäätös

—
40 600 000

60. *Siirto Valtion asuntorahastoon*

Momentille ei myönnetä määrärahaa.

Korkotukilainat ja valtiontakaukset

Vuonna 2025 saa Valtion asuntorahaston varoista tuettaviksi korkotukilainoiksi hyväksyä vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain (604/2001) ja vuokratalojen rakentamislainojen lyhytaikaisesta korkotuesta annetun lain (574/2016) mukaisia lainoja yhteensä enintään 1 750 000 000 euroa. Lisäksi vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain mukaisiin lainoihin tulee lainojen hyväksymisvaltuuden mukainen valtionvastuu.

Vuonna 2025 saa vuokra-asuntojen rakentamislainojen valtiontakauksesta annetun lain (856/2008) mukaisia lainoja hyväksyä takauslainoiksi siten, että niistä valtiolle aiheutuvien takausvastuiden määrä on yhteensä enintään 100 000 000 euroa.

Vuonna 2025 saa asunto-osakeyhtiötalojen perusparannuslainojen valtiontakauksesta annetun lain (941/2014) mukaisia lainoja hyväksyä takauslainoiksi siten, että niistä valtiolle aiheutuvien takausvastuiden määrä on yhteensä enintään 100 000 000 euroa.

Vuonna 2024 saa valtiontakauksesta aravalainan takaisinmaksamiseksi annetun lain (868/2008) mukaisia lainoja hyväksyä takauslainoiksi siten, että niistä valtiolle aiheutuvien takausvastuiden määrä on yhteensä enintään 1 000 000 000 euroa.

Omistusasuntolainojen valtiontakauksista annetun lain (204/1996) mukaisten valtionvastuiden kokonaismäärä saa vaarahoitteisissa ja asp-lainoissa olla yhteensä enintään 2 600 000 000 euroa vuoden 2025 lopussa.

Valtion asuntorahaston varoista maksetaan vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain, vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetun lain (867/1980), asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain (1205/1993), korkotuesta vuokra-asuntojen rakentamislainoille vuosina 2009 ja 2010 rakennusalan työllisyyden edistämiseksi annetun lain, vuokra-asuntojen rakentamisen lyhyestä korkotuesta annetun lain, omistusasuntolainojen korkotuesta annetun lain, asunto-osakeyhtiötalolainojen korkotuesta annetun lain ja oman asunnon hankintaan myönnettävien lainojen korkotuesta annetun lain (639/1982) ja vuokratalojen rakentamislainojen lyhytaikaisesta korkotuesta annetun lain mukaiset korkotuet, korkohyvitykset ja luottovarauskorvaukset. Lisäksi asuntorahaston varoista kateaan vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetun lain 9 ja 9 a §:ssä, asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain 10 §:ssä, vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetussa laissa, vuokratalojen rakentamislainojen valtiontakauksesta annetussa laissa, korkotuesta vuokra-asuntojen rakentamislainoille vuosina 2009 ja 2010 rakennusalan työllisyyden edistämiseksi annetussa laissa, vuokratalojen rakentamislainojen lyhytaikaisesta korkotuesta annetussa laissa, valtiontakauksesta aravalainan takaisin maksamiseksi annetussa laissa, omistusasuntolainojen valtiontakauksista annetussa laissa sekä asunto-osakeyhtiötalojen perusparannuslainojen valtiontakauksesta annetussa laissa tarkoitetut valtionvastuut.

Lykkäykset, velkajärjestelyt ja akordit

Henkilökohtaisen aravalainan saajasta itsestään riippumattomista syistä aiheutuvien vaikeuksien lieventämiseksi voidaan vuonna 2025 aravalain 46 §:n ja arava-asetuksen (1587/1993) 28 §:n nojalla myöntää yhteensä enintään 10 000 euroa lykkäystä lainan korkojen, lyhennysten tai molempien maksamisesta.

Valtiokonttorilla on oikeus yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain (57/1993) 78 §:ssä tarkoitetun vapaaehtoisen velkajärjestelyn yhteydessä ja yrityksen saneerauksesta annetun lain (47/1993) 97 §:ssä tarkoitetun vapaaehtoisen velkasaneerauksen yhteydessä luopua osasta valtion varoista myönnetyn asuntorahastoon takaisin maksettavan asuntolainan pääomaa ja korkoa.

Valtiokonttorilla on oikeus pakkohuutokaupan sijaan aravavuokra-asunnon tai arava-vuokratalon vapaaehtoiseen myyntiin ja oikeus luopua osasta valtion asuntolainan pääomaa, jos valtiolle syntyvien luottotappioiden arvioidaan vapaaehtoisella kaupalla jäävän pienemmiksi kuin pakkohuutokaupalla.

Vuonna 2025 Valtiokonttori saa käyttää Valtion asuntorahaston varoista enintään 300 000 euroa Valtion asuntorahaston saatavien turvaamiseen kuten saatavien perintään ja vakuusomaisuuden hoitoon, takautumisoikeuden käyttämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen, kiinnityksen haltijan vastuuvakuutuksen maksamiseen, kiinteistön tai muun omaisuuden ostamiseen konkurssi- tai ulosottohuutokaupassa tai muussa realisointijärjestelyssä, milloin se on rahaston laina-, takaus- tai muiden sellaisten saatavien turvaamiseksi tai takausvastuiden minimoimiseksi tarpeen sekä näin tulleen omaisuuden hoidosta ja realisoinnista aiheutuviin kustannuksiin.

Purettaessa pysyvästi tyhjilleen jääneitä aravavuokrataloja väestöltään vähenevillä alueilla, tai mikäli on välttämätöntä suurempien luottotappioiden estämiseksi asuntotarpeeltaan supistuvilla alueilla, saa vuonna 2025 valtion vastuulle aravarajoituslain (1190/1993) 17 a §:n ja 16 a §:n mukaisesti jättää aravalainapääomia yhteensä enintään 8 000 000 euroa, kuitenkin siten, että aravarajoituslain 16 a §:n mukaisten rajoitusakordien määrä on yhteensä enintään 2 000 000 euroa.

Avustukset

Vuonna 2025 saa Valtion asuntorahaston varoista myöntää avustuksista erityisryhmien asunto-olojen parantamiseksi annetun lain (1281/2004) mukaisia avustuksia yhteensä enintään 15 000 000 euroa. Vammaisten asumiseen liittyvien investointikohteiden avustukset turvataan.

Vuonna 2025 saa Valtion asuntorahaston varoista myöntää vuokra- ja asumisoikeustaloyhteisöjen talouden tervehdyttämisavustuksista annetun lain (1030/2008) mukaisia avustuksia yhteensä enintään 2 600 000 euroa, josta Valtiokonttori saa käyttää enintään 200 000 euroa taloudellisissa vaikeuksissa olevien asuntoyhteisöjen talouden tervehdyttämisistä ja kunnossapidon suunnittelua edistävästä selvityksistä ja toimenpiteistä aiheutuviin kustannuksiin.

Vuonna 2025 saa Valtion asuntorahaston varoista valtioneuvoston asetuksesta (688/2001) nojalla myöntää asuntojen purkuvuustuksia yhteensä enintään 5 000 000 euroa siten kuin aravavuokratalojen purkamiskustannuksiin myönnettävästä avustuksesta annetulla valtioneuvoston asetuksella (79/2006) on tarkemmin säädetty.

Tutkimus- ja kehittämistoiminta

Vuonna 2025 Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus saa käyttää Valtion asuntorahaston varoista enintään 700 000 euroa asumisen kehittämistoiminnan rahoittamiseen ympäristöministeriön vahvistaman käyttösuunnitelman mukaisesti.

Selvitysosa: Valtion asuntorahaston siirtotalouden kulut koostuvat korkotuista, avustuksista ja takauskorvauksista pankeille. Rahaston varat kertyvät myönnettyistä aravalainoista, korkotuotoista ja takausmaksuista.

Valtion asuntorahastosta annetun lain (1144/1989) mukaan rahaston varoja käytetään lainojen myöntämiseen ja muuhun asuntorahoituksen tukemiseen. Valtion asuntorahastosta maksetaan rahoituslaitosten valtion tukemaan asuntotuotantoon myöntämien korkotukilainojen korkotuet ja asumiseen liittyvät avustukset. Rahasto vastaa lisäksi valtion tukeman asuntotuotannon täytetakauksista, omistusasuntolainojen ja takauslainojen valtioneuvoston takauksista sekä vanhoihin aravalainoihin liittyvien ensisijaislainojen takauksista.

Tuotto- ja kululaskelman mukaan rahaston vuoden 2023 tilikauden alijäämä oli 343,7 milj. euroa. Rahaston taseen loppusumma 31.12.2023 oli 5 262,7 milj. euroa ja taseen loppusumma pieneni edellisestä vuodesta 344,1 milj. euroa. Aravalainakanta oli vuoden 2023 lopussa 2,04 mrd. euroa ja korkotukilainakannan määrä noin 21,7 mrd. euroa.

Talousarvioesityksen mukaan vuonna 2025 rahastosta voitaisiin myöntää yhteensä noin 58,6 milj. euron avustukset, jotka kuuluisivat osaksi valtiontalouden menokehystä. Vuoden 2024 varsinaiseen talousarvioon sisältyi yhteensä 71,3 milj. euron avustusten myöntövaltuus. Avustusvaltuuden vähenemiseen vaikuttavat vaalikauden mittaiseksi tarkoitettujen avustusten poistuminen sekä erityisryhmien investointiavustukseen kohdistuva säästö. Vuonna 2023 rahaston varoista maksettiin korkotukea yhteensä 92,4 milj. euroa. Korkotukien määrä nousee voimakkaasti korkotasou noustessa ja vaikuttaa asuntorahaston tulokseen. Korkotukimenojen määrä nousee alustavan ennusteen mukaan 174 milj. euroon vuonna 2024 ja laskee 114 miljoonaan euroon vuonna 2025.

Valtion asuntorahasto on velaton eikä asuntorahastolla ole tarvetta uuteen varainhankintaan asuntorahastosta maksettavien velvoitteiden kattamiseksi.

2025 talousarvio

2024 I lisätalousarvio

2024 talousarvio

2023 tilinpäätös

64. Avustukset rakennusperinnön hoitoon (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 700 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) avustuksiin yksityisille omistajille, kunnille, kuntayhtymille ja rakennusperinnön hoitoa edistäville yhteisöille kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden kohteiden ja niiden välittömän ympäristön kunnossapitoon, suojeluun ja parantamiseen

2) rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain (498/2010) 13 §:n nojalla suoritettaviin korvauksiin ja suojelun toteuttamisesta valtiolle aiheutuviin menoihin

3) alueidenkäyttölain (132/1999) 57 §:n 3 momentin mukaisiin avustuksiin kunnille

4) viranomaisen rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain (498/2010) 17 §:n nojalla teettämien välttämättömien kunnostus- ja ennalleen saattamistöiden kustannuksiin.

Avustusta rakennusperinnön hoitoon saa myöntää enintään 50 % toimenpiteiden kustannuksista.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään pääasiassa yksityisten omistajien sekä rakennusperinnön hoitoa omistajan tai haltijana edistävien yhteisöjen avustamiseen arvokkaan rakennusperinnön säilymisen turvaamiseksi suojeluarvojen mukaisella tavalla.

2025 talousarvio

1 700 000

2024 talousarvio

1 700 000

2023 tilinpäätös

1 700 000

95. InvestEU-ohjelman kansallinen rahoitusosuus (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 830 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää InvestEU-ohjelman kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

InvestEU lainatakausjärjestelyn tappiovarausmaksu	3 830
Siirto momentilta 35.20.55	2 000
Yhteensä	5 830
2025 talousarvio	5 830 000